

ABONAMENTUL:

un an . . . 28 — Cor.
 jumătate an 14 — „
 3 luni . . . 7 — „
 o lună . . . 2-40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis co tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Pe sub furcile caudine.

Arad, 20 iunie.

Să credem sau să nu credem? Să credem că, după clipele de înălțare sufletească, de adevărată și legitimă revoltă ce a zguduit neamul nostru când cei „16 eroi” dela Oradea-mare au fost scoși în mijlocul iernii din seminarul rom.-cat. de acolo, pentru că au îndrăsnit să vorbească românește între olaltă, acum aceiași „eroi”, pentru cari în elanul nostru am armat lumea și i-am ridicat în slăvi, au fost „siliți” să-și plece capetele cu umilință, să ceară iertare isgonitorilor lor și să promită că vor vorbi numai ungurește și vor cânta cântece religioase și „patriotice” în corul seminarial?

Da, așa glăsuiesc ziarurile ungurești, și ele mai adaugă că, cel care i-a îndemnat la pasul acesta funest, a fost episcopul Orăzii-mari, dr. *Demetriu Radu*.

Cei 16 teologi au primit, însă, găzduirea în seminarul rom.-cat. din Oradea-mare numai pentru că să-și poată da examenele, iar la anul viitor vor intra alți teologi români cari vor trebui să se conformeze dispozițiilor draconice ale seminarului.

Ce desiluzie amară! Acum? câteva zile după importanta adunare dela Alba-Iulia? Când încă sperăm că episcopia gr.-cat. maghiară nu va fi înființată, când credeam că cu cei 16 tineri eroi se va înmulți micul număr al apostolilor noștri curajoși și desinteresati, acum să fie întregul nostru neam înfruntat și amăgit în speranțele sale?

Apoi, dacă pentru o notă prizărită la exa-

mine și pentru o bucăică de pâine pe care vor câștiga-o mai degrabă, decât dacă ar fi mers pe drumul drept, acei 16 teologi au fost siliți să se umilească și să îngenunchieze înaintea asupritorilor, mai bine nu ieșiau din întunericul la care erau condamnați și nu înșelau în credința lui un neam întreg, care, nu are nevoie de astfel de eroi de mucava! Ce va zice lumea românească de pretutindenii care li-a trimis telegrame și scrisori de aderență?—ce vor zice bucureștenii și Liga culturală care a convocat un meeting monstru, oficiindu-se atunci și un serviciu divin pentru ceice aveau să tragă mai apoi lumea pe sfoară? Fiecare va blestema ceasul când a iscălit vr'o telegramă de aderență sau a ținut o vorbire de protestare pentru cei „16”. Numărul acesta, 16 va fi de acum un număr funest pentru noi.

De multă lipsă de mândrie, de multă inconștientă trebuie să fie robii cineva ca să palmuiască în față un neam întreg, așa de necăjit, așa de amărât, așa de sărac de adevărați eroi în vremile aceste de apatie și lăncezală, când iubirea de neam e scoasă la mezat și vândută în schimbul favorurilor trecătoare.

Dar să ieie seama fiecare din acei triști „eroi” de o zi, că în cea mai solemnă clipă a vieții lor, când vor fi sfințiți în preoți și corul bisericesc va cânta „*vrednic este*”, un neam întreg va răspunde din mii de guri: *nevrednic!* este celce se vinde străinului, dar totuși îmbracă sfintele odăjdii și vrea să slujească la altarul aceleiaș biserici, la care a servit un Clain, un Șincai și un Bunea!

Decât ca astfel de teologi să se facă preoți și să icie în mână sfântul potir, mai bine ră-

mâneau acasă și se făceau niște tăietori în piatră sau zidari cinstiți, cari în împrejurări grele pentru biserica noastră ar fi pășit în fruntea luptătorilor și n'ar fi părăsit steagul nostru, cum o fac acum în vederea unui examen și a unci bucățele de pâine care le vinc mai la timp.

Dar n'avem încă informațiuni exacte, — un ziar unguresc spune că numai acei dintre teologii isgoniți cari „s'au solidarizat cu autorii scandalului” s'au înfățișat la examene — și ne mângăiem, că măcar *Bonea*, care a dat singur pilda de mândrie, dimpreună cu vre-o doi tovarăși ai lui, vor rămâne statornici în hotărârea lor demnă și sfidătoare.

Seminarul rom.-cat. dela Oradea-mare c menit să devie cel mai infect cuib de maghiarizare, cea mai temută pepinieră a ienicerilor crescuți și alimentați cu nefasta „*idee de stat maghiar*”. An de an vor intra într'insul feciori de ai noștri dârji, iubitori de neam și neînfricați, dar an de an ei vor fi îngenunchiați și duși pe sub furcile caudine, îndată ce unul din ei va cuteza a vorbi sau a simți românește.

Ce-i drept vina cea mare nu e în primul rând a teologilor, ci a conducătorilor lor, a episcopului Radu, care din „considerații superioare” i-a sfătuit pe toți 16 să meargă la Cannossa. De ce tocmai episcopul Radu, spre care noi greco-catolicii ne-am îndreptat până acum speranțele noastre cele mai intime, de ce tocmai P. S. Sa a trebuit să ne rănească sufletul într'un mod așa de crud? De ce tocmai biserica noastră gr.-catolică să fie urgisita punte de trecere în tabăra maghiarilor? Noi laicii să ne expunem și să protestăm îm-

Poezii de Gh. din Moldova*)

Foicică foi de mure.

Foicică foi de mure,
 Arză-te focul pădure
 Că lași hoții de pândesc
 Inimile prăpădesc.

Hoții care m'au prădat —
 Ochii mândrei din cel sat,
 Iar pădurea cu pricina —
 Genele — bată-le vina!

Face-m'ăș.

Frunzuleană calapăr,
 Face-m'ăș floare de măr
 Să m'anine mândra 'n pâr.

Frunză verde trei smicele,
 Face-m'ăș șir de mărgele
 Drept la gâtul dragei mele.

Frunzuliță busuioc,

Face-m'ăș brâu cu noroc
 Să-mi prind puica de mijloc.

La poarta raiului.

La poarta raiului bătusem
 Și-acuma'mi da zor în cetate
 Sân-Petru, după ce-mi văzuse
 Biletul de identitate.

— Dar, ia'n ascultă 'n gazdă aice-i
 Drăguța mea? — El furios:
 — Ba 'n iad se coace necurata.
 — Rămâi dar, stinte, sănătos!

In album.

In albumul vieții tale
 Să-ți scriu versuri, dacă vrei,
 Fă-ți gurița călămare —
 Buzele mi-or fi condei.

Cludat.

Ești frumoasă, dar, ciudat...
 Te-am privit aproape-o seară
 Astă vară —
 Și pornit-am înghiețat!

Din literaturii străine.

O floare.

Schiță de Emil Ertl.

Trad. de Ilie Marin.

„Ar fi bine să ieși și tu la aie curat, tată!” zise Ana. „Stai cât e ziua de lungă...!”

Ea îi zicea aproape totdeauna: „tată”, deși era tatăl copiilor lor; căci Ana vedea toate cu ochii copiilor ei.

— „Unde vă duceți?” întrebă bărbatul distrat.

— „La serbarea de binefacere. Cel puțin seara să fim puțințel, în verdeață. Și copiii, firește, vreau să vadă moșii.”

— „Bine-înțeles, da, da, duceți-vă numai”, zise el cu gândul dus aiurea.

Fetița de nouă ani, și (Rolf, Rudolf, dimin.) de doisprezece, deschiseră ușa și se vârâră sfios în odaia de lucru a tatii — ea purta o pălărie de paie de culoare galbenă-deschis, avea picioarele goale și ciorapi de jumătate, el, bărbat deja, în pantalonași lungi, în costum de matroz cu guler albastru de culoarea bolții cerești. De afară se auzi glasul înfundat al Gretlei, (Gretli = diminutiv dela Gretchen) care era în vârsta mijlocie, între frate și soră: „Nu intrați! Tata are de lucru!”

*) Din volumul „Versuri și proză” apărut în ediția „Vieții Românești” (Iași).

potriva samavolnicilor maghiare, iar conducătorii bisericii noastre să voteze totdeauna cu guvernul și să-și dea coate cu prelații unguri?

Mai putem noi să ne amăgim, după toate astea, cu iluzia, că episcopia maghiară a putut să întimpine o rezistență cât de debilă din partea episcopilor noștri? Zecile de mii dela Alba-Iulia și milioanele în numele căror s'a săvârșit acel act de eroism acolo, mai pot să aibă încredere în păstorii lor? Nu ne vom întreba cu toții, în chip prea firesc, că: pentru maghiarizarea copiilor noștri în seminariile romano-catolice a făcut oare Atanasie pecețile unirei noastre cu Roma? Și care este ținta finală spre care ne duc arhierii noștri? Prin umiliri de felul celei dela Oradea-mare se afirmă poate caracterul românesc al bisericii noastre unite? Mai poate să cunoască de acum hotărârea temerității noștri seculari? Nu se va cutremura P. S. Sa, când în învălmășala de răcnete patriotice, în svonul barbar al „Himnuszului” și „Szózatului” va distinge și glasul vândut al atâtor viitori păstori ai poporului? Va putea să închidă atât de tare obloanele princiarei sale reședințe, încât să fie la adăpost de muștrarea acestui svon? Și sub largul cerului românesc de pretutindeni, crede S. Sa, nu se găsea un refugiu pentru acele conștiințe crucificate pe simbolul clericalismului maghiar? Ori, poate, e o fericire pentru noi să scriem aceste rânduri de înfruntare la adresa unui cap bisericesc al nostru, pe care ni-l dorim strălucind mai curând de gloriola martirului decât de fastul unei situații tihnite și asigurate cu atâtea fapte de-o prea problematică „diplomație”!

Da, cu durere trebuie să constatăm, noi laicii, că unora dintre conducătorii noștri n'ar mai trebui să le cântăm refrenul: „Preoți cu crucea în frunte”, căci ne expunem la prea multe surprize dureroase tocmai din partea lor. Și să-și aducă aminte acești conducători, că prea au pus la încercare încrederea noastră tradițională, prea ne fac să ingenușim și că poate să vie o vreme, când să li arătăm durerea cu alte mijloace decât prin articole la gazetă.

— „Inchide-ți ușa, vă rog! E curent!”, strigă tata. Copiii erau gata să sară speriați înapoi, mama le zise însă: „Ei, repede înlăuntru! Tata să 'nvoiește să vă luați adio.”

— „Firește!” zise el și începu să desemneze nervos figuri ciudate pe marginea coalei de hârtie pe care scria tocmai. „Duceți-vă sănătoși și să vă petreceți bine!”

Acum intră și Gretli în odaie, copilul sficios și cu ochii mari. Avea o pălărie de paie, cu benzi albe. L-au sărutat copiii pe rând, pe obraz, mai întâi Minni, apoi Rolf, apoi Gretli și se îndepărtară ca copiii bine crescuți, grăbiți. În anticameră zise mama: „Doamne ce mai maldăr de gazete și scrisori! Du-le înlăuntru, Gretli!”

— „Ce-ai iară?!” sări tata în sus.

— „Am adus numai niște gazete și niște scrisori, tată”, zise fata, rugându-se totodată de iertare.

— „Mulțumesc, e bine, lasă-le aici.”

După ce s'a depărtat copila rupse plicurile de scrisori și fâșiile de pe gazete, apoi își aprinse o țigaretă și lăsă să-i alunece ochii învățați cu așa ceva peste rândurile tipărite și scrise cu mâna. Bătu de câteva ori, în decursul lecturii, cu palma ușor pe masa de scris. Vecinic năcazuri nouă, vecinic neînțelegeri, vecinic fapte răutăcioase! Dar ce te faci împotriva-le? E vorba să lupți, să-ți aperi principiile și să te aperi pe tine. Tocmai asta vrea-să-zică: viața!

La dreapta lui, pe masa de scris, se aflau,

Noi în interesul cauzei, al principiului superior pentru care luptăm, ne vom da tot mai mult seama, că trebuie să sacrificăm singuratecele persoane cari nu sunt destul de tari ca să reziste ispitelor, ci cad și rămân în urmă. Vom duce cu bărbăție steagul mai departe și vom propovădui crezul, că suferința ne va întări în luptă, și că *peste Golgota duce calea spre mântuire, nu pe sub furcile caudine, umilindu-ne și cerșind iertare călăilor noștri.*

Libertatea de presă în Ungaria. În ședința de Marți a comisiei bugetare a Reichsratului, deputatul tânăr-ceh Mastalka a ridicat chestiunea interzicerii unora din ziarele și revistele austriace în Ungaria. El a propus o moțiune invitând guvernul să facă demersuri la Budapesta pentru ridicarea acestei măsuri. Dacă intervenția asta va rămâne fără efect, atunci să se exercite represalii contra ziarelor ungurești, interzicându-le desfacerea în Austria. — Moțiunea a fost adoptată cu 29 voturi contra 2.

Tot atunci, societatea presei maghiare a ținut în Budapesta o adunare generală extraordinară, în care s'a protestat în termeni vehemenți în contra confiscării unora dintre ziarele cari apar la Budapesta și a interzicerii desfacerei lor în găurile din Ungaria.

Măsura aceasta — sună moțiunea votată — care nu e dictată de nici un interes superior al țării, ci numai din motive pur politice, constituie un adevărat atentat la libertatea presei în contra căreia se creiază astfel un precedent periculos.

În sfârșit — vorba aceia — mai zică și alții că noi am zis destul.

Fondurile bisericești ale sârbilor. Dupăcum s'a scris la timpul său, administrarea fondurilor sârbești n'a ajuns în mâinile cele mai bune, așa că au ieșit la iveală o mulțime de iregularități, fapt ce în repetite rânduri a reclamat intervenția guvernului. Bilanțul socotelilor din 1890 nici astăzi nu e încheiat. Prim-ministrul Lukács a însărcinat pe secretarul Joanovich cu censurarea socotelilor. Alaltăieri a sosit acesta însoțit de revizorul Prodau și consilierul de finanțe Zeininger la Carlovetz. Lucrările comisiei cenzurătoare vor dura mai multe săptămâni.

una lângă alta, douăsprezece creioane ascuțite bine, Kohinor 4 B, la stânga un braț de hârtie, tăiată în cvart. Dase în grija fetiței celei mai mari, Gretli, să țină în ordine utenziliile de scris. Ea era una din ființele, cari stăpânesc și-și duc lucrurile 'n îndeplinire în tăcere, fără ca să le auzi — caracterul femeiesc în esență, de pe când este încă germene — una din ființele acelea mitite, pe cari le-ai săruta ușurel în creștetul capului și le-ai spune: „fericit acela, care te va duce odată acasă, ca nevastă!”

În fiecare dimineață, înainte de a fi pus tata piciorul în odaia sa de lucru, tăia Gretli colile de hârtie și ascutea creioanele, din cari trebuiau să fie totdeauna o duzină în cap. Câte odată se întâmpla ca în dimineața următoare să fie toate rupte. Ea le ascutea din nou și le așeza unul lângă altul, încât păreau nește lănci dintr'un magazin pentru ulani. Provițiunea de hârtie o umplea din nou, cum umpleau danaidele ulciorul.

Dacă găsea tata, în decursul scrisului, câte o piedecă fizică — stătea să-și iasă din piele de năcaz. De aceea a poruncit el să îndeplinească Gretli dorința sa astfel. N'aveai decât să iai la îndemână hârtia, iar în ce privește creionul, e o plăcere, e ceva de neînchipuit, cum alunecă ascuțișul unui astfel de Kohinor 4 B pe o hârtie velină, bună! Mai că scrie dela sine.

Tocmai acum, cum sta tata singur în odaie.

Un ziar vienez despre inaugurarea statuei Cuza-Vodă. „Politische Korrespondenz” din Viena publică o dare de seamă mai lungă asupra solemnității inaugurării statuei lui Cuza-Vodă.

Ea constată înainte de toate că nici un fruntaș liberal nu a participat la această serbare națională, deși politica n'avea ce să caute acolo.

Ocupându-se mai departe de persoana lui Cuza, ea zice:

„Cu toate că independența și bazele situației actuale a României s'au realizat sub și prin regele Carol, totuși se datoresc lui Cuza, care a fost răsturnat printr'o urâcioasă conjurație militară, o serie de sănătoase măsuri pregătitoare. Numai el personal a putut obține dela Puteri recunoașterea Unirii. El a desrobuit țărani și i-a împroprietărit, bine înțeles în măsura modestă pe care a putut-o zmulge dela boieri.

Cuza nu poate fi socotit bărbat de stat genial; el n'a avut nici războaie glorioase. Sinceritatea lui însă, dragostea pentru popor, rezistența contra oricărei tiranii i-au atras, încă ca prefect de Galați, simpatia generală și au pus bazele popularității, care și-a găsit cea mai frumoasă expresie în monumentul inaugurat.”

La armată!

Primirea elevilor în școlile militare. — În deosebită atenție a domnilor profesori, învățători și a tuturor intelectualilor români din Austro-Ungaria:

De Maiorul Fleșariu.

Aigen Salzburg, Iunie 1912.

A.

Pregătirea soldatului modern pentru chemarea sa frumoasă, de apărător al patriei și al tronului, nu se mai face ca mai demult prin o simplă *dresare automată*, prin așa numitul „Drill”, fără conlucrarea gândirii și a științei mai profunde. Azi și la miliție, ca pe ori și care teren al progresului și al civilizației, se fac *toate prin școală*. Deci și pregătirea soldatului pentru chemarea sa se face azi — în veacul culturii — prin *școala instrucției și a educației*. Statul, care are cele mai bune școli pentru instruirea și educarea militară, are și cea mai bună armată.

neturburat de nimeni, la masa de scris, s'a dat din nou pradă gândurilor. Ceeace sta tipărit în gazetele astea la adresa sa și a partidului său era peste puțină să le treacă cu vederea. Toate astea trebuiau respinse, combătute din temelie. Cu o obiectivitate, care te fascinează, și totodată plin de temperament, plin de spirit, glumeț. Un astfel de articol de al lui, publicat la loc de frunte, într'una din gazetele, cari îi steteau la dispoziție — era ca o spadă de Damasc, care văjăie prin aier, cu tăișul ei ascuțit și totuși fin și elegant.

Cum îi veneau cuvintele pe hârtie, ca un torent, din convingerea cea mai adâncă! În fiecare sfert de oră rupea câte un vârf de creion, îndată sbura unealta necapabilă de lucru la o parte, sărindu-i alta în loc, din rezerva, care aștepta ca niște militari gata de luptă, ce priveșc curajoși morții drept în față.

Cu creioanele, cari sbureau în colțul mesii de scris, sbura și vremea, fără ca el să bage de seamă și stetea să se mire tata când începea să se teasă un amurg ușurel, încet pe încetul, împrejurul mesii de scris și când au sosit deodată, fără de veste, ai lui dela serbarea populară acasă, întregă „hărmălaia” lui.

Copiii, în libertatea lor cea mare, au călcat în picioare toate instrucțiile aspre date de mama lor întotdeauna ca merinde de drum: să vadă odaia de scris a tatii ca un loc sfințit! Năvăliră fericiți înlăuntru, plini de aventuri, îl în-

Invingerile epocale din 1870—71 ale Germanilor și cele din 1905 ale Japonezilor, sunt roadele școalelor lor de model pentru pregătirea soldatului la luptă cu dușmanul.

Feciorii noștri îndată după ce îmbracă uniforma militară își și încep serviciul militar ca școlari ai învățătorilor lor militari, cari sunt ofițerii lor: *Ofițerul este chemat nu numai a instrua, ci mai mult ca ori care profesor și învățător, a educa pe soldat pentru o viață nouă, a naște și a crește în el simțiminte de mare însuflețire pentru chemarea lui, pentru patrie și domnitor; a crea din el pe luptătorul entusiast, pe acel puternic factor moral, din care compusă fiind o trupă, poți face minuni cu ea.*

Astfel de *învățăminte — fără de cari și cea mai perfectă armă a tehnicii moderne are numai o valoare problematică — se pot stîrni și crește în soldat numai când ofițerul știe să-i vorbească pătrunzător la inimă, în dulcea lui limbă, și mai cu seamă atunci, când ofițerul este de acelaș sânge, de acelaș neam cu soldatul, care vede în el și pe fratele și pe părintele său, gata amândoi aș da sângele și viața, ca tovarăși de luptă.*

Este deci în cel mai eminent interes al armatei, ca soldatul să fie *instruit și educat în limba lui*, ca ofițerul să-i știe bine limba, limba regimentului, — ca într'un regiment să fie cât se poate de mulți ofițeri de acelaș neam cu feciorii, în ale căror gândire și simțire, obiceiuri și calități ei pot pătrunde mai adânc și le pot mai bine valoriza spre binele și în folosul armatei, cum este spre exemplu la regimentele croate ale glorioasei noastre armate.

Croato-sârbii cu cele 6 regimente, câte are Croația, au aproape tot ofițeri din neamul lor, deci *mult mai mulți decât românii cu 10 regimente în majoritate românești*, ne mai socotind aici 1 batalion de vânători și 2 regimente de artilerie, în mai mare parte românești.

Și apoi cine nu cunoaște meritele mari și faptele glorioase, precum și proverbiala credință către împărat a acestor regimente croate, instruite și conduse aproape numai de ofițeri de un neam cu soldații lor?!

Dar cui nu-i sunt cunoscute și neîntrecutele fapte de vitejie și jertfe de sânge și viață aduse pentru tron și monarhie de regimentele românești, de neînfricații și eroicii luptători români, de ale căror oase albesc și azi câmpiile, *în și afară de monarhie!* Cui nu-i este cunoscut și proverbialul, ba aproape legendarul dinasticism al soldatului român, simbolizat de însuș augustul nostru monarh prin medalia de aur cu inscripția: „für standhaftes Ausharren in der beschworenen Treue”, cu care a distins pentru vecie steagul regimentului românesc de graniță, *singura și cea mai frumoasă distincție în toată armata noastră.*

È natural, că la astfel de strălucite rezultate s'a putut atunci precum se poate și azi ajunge, numai fiind ofițerii în regiment deplin cunoscători ai limbii soldatului, spre a-l putea învăța și însufleți pentru misiunea sa.

Azi, însă, în regimentele românești este prea mic numărul ofițerilor de aceeaș limbă și neam cu feciorii. Apoi, ofițerii de altă limbă sunt partea cea mai mare necunoscători ai limbii regimentului, transferați acolo cine știe din care colț al imperiului. Învățarea limbii de regiment în decursul serviciului lor, spre a putea instrua și educa pe soldat, este lucru greu, recere ani, și succede arare-ori perfect, — ceea ce numai în folosul și spre binele regimentului și al armatei nu poate fi.

Din cele de până acum reese marea necesitate, că românii din monarhia întreagă, să ajute la completarea regimentelor românești cu ofițeri români. È timpul suprem ca românii să îmbrățișeze cu mai multă căldură și cu mai multă înțelegere politică cariera militară, trimițându-și copiii, în număr corespunzător, în școalele militare.

Aceasta este chiar și o datorie a românilor, nu numai în interesul armatei, ci și în folosul lor *ca națiune de 4 milioane suflete*. Pe lângă multe alte rezultate frumoase ce vor putea să obțină, vor asigura și existența unui mare număr de tineri ai neamului, conform jertfelor aduse de neamul nostru pentru armată, pentru *acest bun comun, al tuturor popoarelor din monarhie...*

Primirea de elevi în școalele noastre mi-

litare și mai cu seamă cheltuiala reclamată de creșterea militară în aceste instituții, nu sunt mai grele, ca cele din școalele civile; ba în mai multe cazuri în condițiuni cu mult mai favorabile, ca cele din școalele nemilitare. Aceasta va apare din o sumă de informațiuni necesare ce voi da în numărul viitor, precum și din faptul, că în armata noastră comună fii tuturor națiunilor, atât ofițerii cât și soldații, sunt în toate egal îndreptățiți, apreciindu-se activitatea și meritele fiecăruia cu strictă obiectivitate și deplină dreptate, ceea ce a fost totdeauna și va fi — cât timp va exista încă — baza de putere a acestei armate.

Despre toate acestea în numărul viitor.

Se întoarce roata.

Dela congregația comitatului Târnava-mică. — Protestul românilor împotriva anarhiei parlamentare.

Diciosânmărtin, 18 Iunie.

Cronicarul zilei de astăzi va trebui să se oprească la un eveniment poate modest, dar în tot cazul semnificativ.

Iată cazul scurt și mult grăitor:

Ținându-se azi congregația extraordinară a comitatului nostru sau prezintat numai 100 de membri ai partidului muncii pentru a vota încredere guvernului și spre a-l felicita pe Tisza, atât pentru volniciile săvârșite cât și pentru scăparea lui norocoasă, dar sub efectul vorbirilor răpitoare ale opoziției și mai ales ale oratorilor români — *rând pe rând au părăsit sala de ședință, astfel încât numai 66 de mameluci „intransigenți”* (o parte funcționari, cealaltă parte evrei) *și-au dat votul lor pentru o propunere atât de imbecilă și netrebnică.*

Ceialalți 90 de membri nici n'au ținut să iese din satul lor.

Iată raportul detaliat despre această adunare:

Sala de ședință e arhiplină, pe galerii zărim lume multă, dar mai ales români mulți și într'un colț retrași țărani însuflețiți din comuna Blăjel.

Desușă din toate părțile, iar el i-a auzit cum poartesc cum îi raportează cum îi descriu și nu și nu-i asculta, căci gândurile lui colindau pe alte meleaguri. Povestea cu dâșii și n'avea nici ideie de ceea ce le spune, căci se gândea mereu la lucrul lui, pe care voia să-l sfârșască încă, punându-i coroana pe cap. Ultimele idei, propozițiile mai pline de efect, îi steteau în respicate de tot, în contururile lor, înaintea ochilor săi sufletești — numai că nu le-a putut prinde și pune încă pe hârtie. Nu voia cu nici un preț să le lase să-i scape. Ar fi vrut atât de bucurios să termine înainte de a se fi făcut întineric. Cîna nu-i tihnea dacă nu ajungea la sfârșit cu munca. De aceea a fost foarte fericit când a auzit glasul nevestei sale: „Acum să lăsați pe tata în pace — mai are de lucru!”

— „Încă câteva minute...” zise el, mulțumitor.

După o jumătate de oră se afla vesel în mijlocul familiei sale, la cină. Articolul nu numai că și-l isprăvisese, dar se afla deja chiar și în cutia de poștă, într'un plic, cu marca pe el. Asta era articol odată! Gata! I-a dat gata!

Copiii arătară ce și-au cumpărat la târgul mesilor. Rolf și-a luat cărți postale ilustrate. Colectiona și el, firește, și anume numai din punct de vedere geografic: regiuni, numai regiuni. Nu iubea lucruri, cari nu erau în realitate, invenții din vânt de ale artiștilor. I se păreau

lucruri nesolide. Minni și-a cumpărat o jucărie minunată. Un pedestal pe patru roate și deasupra o bășicuță de porc, care se umfla grozav dacă suflai în ea. Aierul, care ieșea încet pe încetul din bășicuță dădea naștere unui glas de trompetă și punea totodată în mișcare vehiculul cel mic, dacă-l lăsa pe masă sau pe podele. Era de tot hazul să vezi cum se mișcă căruciorul, singur-singurel, în timp ce răsună trompeta, iar săculețul umflat, care îl poartă se micșorează din ce în ce mai mult. Copii își petrecură mult cu jucăria poșnașe, o întoarseră pe toate părțile, o opriră din mers, o lăsară să plece la deal și la vale și o umflau mereu, îndată ce-și pierdea respirația. Părinții se uitau la ei, veseli și ei.

— „Ce mai inventează oamenii!” zise nevasta.

Tata dete din cap: „Da, și dacă te gândești că — totuși — ai nevoie de puținel ingeniu pentru ca să te răsândești așa ceva!”

După ce au trimis pe copii să se culce, și-a aprins Oscar o țigaretă și a întrebat: „E aprinsă lampa în odaia mea de lucru?”

— „Iară vrei să lucrezi?”, suspină ea.

— „Da, broșura asta, trebuie să o dau gata odată.”

— „Fumează-ți cel puțin țigara aici”, se rugă nevasta.

El rămase pe scaun. Ea luă căruciorul cu bășicuța de porc, pe care o lăsară copii pe

masă, suflă în ea și îi dete drumul să alerge pe covor. Jucăria își da osteneala din greu, cu multă stăruință, pe terenul aspru. Timp îndelungat trase, ca o locomotivă, în miniatură și trâmbița într'aceea. Mai apoi se sbârci beșicuța de porc, se mototoli în sine ca o piele plină de crețe și ultima răsuflare de viață dispăru într'un ton disonant, lung, suspinat. Era tăcere. Oscar și Ana râdeau. Râdea el de-i veneau lacrimi în ochi, atât de comică îi apărea întreagă jucăria. Se puse pe un răs aproape nervos, atârnat de prea mare încordare.

— „Să nu mai lucrezi atât de mult, Oscar”, zise ea. „Are să-ți atace nervii și ai să te bolnăvești, la urma-urmelor.”

— „A, pot să înfrunt multe”, răspuse el prietinos. „Lucru nu mă îmbolnăvește. Asta-i doară bucuria cea mai mare ce există.”

Se ridică de pe scaun și se plimbă prin sufragerie în sus și 'n jos, dus pe gânduri... „vezi tu”, zise el, „ceea ce-ți atacă nervii e că n'ai nici o mulțămintă. Nu înțeleg plată, ci mulțămintă. Pretutindeni numai îndușmăniri, interpretații false, calomnii, din toate părțile. Și îți dai doră ce ai tu mai bun, te chiniești în ceasuri lungi, pline de îndoială, să afli cum ai putea da sfaturi și tu, cum ai putea folosi, cum ai putea ajuta. Vrei să săvârșești o faptă bună să răsândești iubirea, iar aceia pentru care o faci nu te pricep, ba abia că o bagă de seamă chiar!

Pe toți și pe toate îi agită mult evenimentele ce o să urmeze.

Prefectul deschizând ședința, dă cuvânt raportorului, după care strohmanul Pekri — un bogătan fără principii — își spune vorbirea, cum a știut-o să învețe de rost, dăraie câteva fraze late și prezintă propunerea partidului guvernamental. Văzând corifeii lor, că Pekri n'a putut să convingă pe nimeni, ci dimpotrivă, a produs mare desperare și disonanță în șirurile mame-lucilor, trimis în șirul de luptă pe cunoscutul filo-român și scriitor dr. Gyárfás Elemér, care nu putea nici el să nu desaprube câteva din nemerniciile lui Tisza, dar care văzând ce pericol mare amenință „nemzetul” recitează câteva evenimente din istorie mistificând, și ajunge la concluzia că uniunea a fost stricăcioasă pentru interesele maghiarimeii din Ardeal, iar împotriva votului universal argumentează ridicol, cutezând zi ce o reprezintă, el ne uimește pe toți, până că atunci nu vor intra în parlament bărbați distinși și cu vază. Deși n'are încredere în guvernul acesta, primește propunerea lui Pekri.

Kossuthistul Pataki încearcă să convingă pe compatrioții săi, dar înzădar, căci după vorbirea „colosală” a lui Gyárfás, îi cuprinse pe unii dintre mame-luci un deliriu dulce, imbecil... în urechile lor sunau numai frazele frumoase ale lui Gyárfás... dar nu multă vreme.

Căci se ridică întâiul orator al românilor, bătrînul prezident al partidului național, dl Simion Căluțiu, și cu o voce sonoră, cu energia și cutezanța omului conștient de dreptatea cauză declară, că el nu dorește votul universal, fiind și pe contrarii săi cu elocvența sa cunoscută. Cu ironie fină și cu un sarcasm rece el zdrobește unul după altul argumentele crezute tari ale contrariilor noștri. După fiecare enunțare se produce sgomot în sală și pe când ajunse la prezentarea propunerii sale, noi toți, până și dușmanii lui au fost convinși că bătrînul luptător ținuse poate cel mai frumos discurs al său. În mijlocul unei atenții mari și liniștii mortale dl Căluțiu cetește:

Motiuinea românilor.

Considerind că în numele membrilor congregaționali, subscriși — cari de altfel suntem și membri ai partidului național român din comitatul Târnavei mici — dr. Alexandru Morariu în propunerea sa prezentată și motivată în congregațiunea comitatensă din 30 mai 1912, a exprimat deja cea mai deplină neîncredere împotriva guvernului Lukács și împotriva spiritului și sistemului său de guvernare — considerind că pentru schimbarea acestei atitudini, nu numai că nu s'a ivit de atunci nici o cauză, dar dimpotrivă, alegerea ilegală de prezident în urma abdicării

fostului prezident Ludovic Návay — excluderea deputaților, trimiși din voința alegătorilor în dieta țării, din ședințele camerei — înlăturarea lor cu forța polițienească și împiedecarea lor cu armata în împlinirea datoriei lor de legislatori — votarea reformelor militare, și a altor proiecte însemnate, cu toate că nu putem aproba procedura lui Iuliu Kovács împotriva contelui Ștefan Tisza — conține în sine vătămarea și călcarea celor mai elementare principii constituționale și în sfârșit, considerind că procedura contelui Ștefan Tisza nu numai că e ilegală, ci de-a dreptul contrară paragrafilor referitori din legea criminală, noi subscriși — membri ai partidului național român din comitat propunem ca: adunarea extraordinară a comitatului, luând dela ordinea zilei propunerea lui Pekri și soții, — atât față de guvern, cât și față de contele Tisza, să-și exprime cea mai deplină neîncredere și să decidă, că nu ține de lipsă trimiterea adresei de felicitare.

Protestul românesc a avut un ecou mai slab tocmai în tabăra justhiștilor, din care se ridică Kispál László, și protestează și el vorbind de tot măgulitor despre chestia românească. Se remarcă că întrebuintează consecvent expresiunea „națiunea română” ceea ce produce o bucurie vădită pe fețele românilor. Evreul Erdős (alias Engelman) are cutezanța să se adreseze și el în numele advocaților.

După el răsună iar cuvântul unui român. Dl dr. Romul Boila, a ținut să reflecteze la vorbirile tuturor și interesul pentru vorbirea lui crește vădit. Se umple sala, dar numai pe un moment. Cu o precizie logică arată netemeinicia convocării și trimiterii unei adrese de felicitare. Kossuthistului Pataki îi aduce aminte, că scumpa coalitiție de pe vremuri săvârșise și ea astfel de ilegalități: Pe Vaida cine l'a exchis din dietă? Răspunde la câteva fraze banale și temeri ridicole, cu argumente temeince. Nici un protest din partea lor, nici un glas de disonanță. Toți stau sub impresia vorbirii mari; nemeșii noștri, cari de treizeci de ani sunt cei dintâi, cei mai silitori lachei ai guvernelor, az par'că se desmetecesc și ei. Farsa ce se joacă azi pe scenă ne e deja cunoscută. Actori vechi, mutre poate mai îmbătrânite, dar tot aceleași apucături... numai ici-colo zărești o figură nouă. Povestea unei țări nefericite...

Cuvintele oratorului nostru cad grele în atmosfera înăbușită.

Evenimentele ce s'au desfășurat — sfârșește dl Boilă — sunt numai ecoul unor zile mai mari ce o să vină, opoziția maghiară, fala „națiunii” e zdrobită azi în locul unde se ridicase prin atâtea viclenii, superbia gardei naționale se va îneca în păcatul ei și va trebui să facă loc unei ere

nouă, căci dlor, se clatină temelia domniei oligarhice... Se întoarce roata!

Minute întregi au trecut, până ce și-au venit în fire figurile desperate ale yunkerilor. Nimeni nu putea să răspundă în merit la argumentele zdrobitoare ale oratorilor noștri. Se codesc, mistifică, își sfarmă mâinile și primesc cu urale glasul unui desperat, care ține să amintească mame-lucilor, că de ce au fost comandați în sala de ședințe: Să votăm! Să votăm! — strigă nerăbdători.

Dar acum urmează un neașteptat eveniment. Dintre cei 100 de membri, cari erau de față numai 66 se aflau în sala de ședință. Ceilalți au părăsit sala și au plecat din aerul acela înăbușit.

Rezultatul adecă e următorul: dintre 190 de membri ai partidului munci s'au prezentat numai 100, au votat numai 66; 33 au părăsit sala în decursul ședinței, sub efectul cuvântărilor rostite de membrii români ai congregației.

...E ...A.

Dr. Oscar Jászi

despre formarea statelor naționale și chestia naționalităților.

— O recenziune —

De Dr. Casiu Maniu.

(Continuare.)

Încă tot uimiți stăm înaintea măririi naționale atinse de romani și abia ne putem închipui cât de falnic ar fi fost sborul acvilei romane, dacă neputința omenească împreună cu neînțelegerea legilor economiei naționale nu s'ar fi conjurat întru nimicirea celui mai vrednic popor al lumii. Decadența imperiului roman încă și azi ne înfioează, dar ne slujește totodată de un memento, de un îndemn pentru a pătrunde în cauzele unei catastrofe ale civilizației atât de hotărâtoare, pentru întreaga omenire. Luați dar cartea lui Jászi Oscar și vă convingeți voi conducători ai popoarelor, că numai acea națiune își poate asigura viitorul, care cunoaște legile gospodăriei unui corp mare național ale unui stat. Iar voi viitorii bărbați politici ai neamului, învățați, că și cel mai viteaz popor se prăbușește, dacă nu progresa în știința producției și împărțirii prielnice a bunurilor naționale prin urmarea fortei sale financiare, căci decadența imperiului roman, a urmat mai pe sus de orice îndoială, din ignoranța generală a legilor economiei naționale. Roma s'a prăbușit

Vezi, asta este ceea ce te roade câteodată la inimă și te consumă.”

— „Da, da, ai dreptate”, suspină ea îngrijorată.

El se apropie de ea și o sărută pe frunte: „Ei, un mic atac sufletesc, care trece!... Nu mă las eu să mi-se mute cărările, cari mi-le-am pus în viață, și deocamdată mai sunt și eu deasupra.” Aruncând o privire la ceas, zise apoi: „Acum e vorba să fiu harnic!”

Deschide ușa dela odaia sa de lucru, rămase încă odată locului și întrebă pe nevastă, din odaia vecină: „Ce și-a cumpărat Gretli din târg?”

— „Gretli? O roză.”

— „Care roză?”

— „Roza, care ți-a adus-o ție.”

— „Care mi-a adus-o mie?”

— „Da. Ți-a adus doar o roză!”

— „O roză? Mie?”

— „Da. De pe când eram pe drum spre serbare m'a întrebat dacă se pot cumpăra roze

la moși. I-am zis că se poate că doamnele le vând domnilor în scop de binefacere. Atunci mi-a zis ea: am să cumpăr o roză pentru tata.”

— „Și mi-a dat-o?”

— „Da, ți-a dat-o când am ajuns acasă.”

— „Și eu?”

— „Tu ai luat-o în mână și ai mirosit-o. Și mai apoi te-a întrebat dacă are voie să pună floarea în vasul mic de bronz, care stă pe masa ta de scris.”

— „Și eu?”

— „Tu i-ai spus: nu e voie să torni apă acolo.”

— „Și-apoi?”

— „Apoi și-a adus vasul ei mititel de porcelan și te-a întrebat dacă o lași să pună roza în el și să o așeze pe masa ta de scris.”

— „Ei?...”

— „I-am zis: da, de sigur! Dar am băgat eu îndată de seamă că nu ai știut de loc de ce era vorba și că erai cuprins de alte gânduri, căci peste fața ta trecea un surâs ciudat și ai luat

îndată un creion în mână, aruncând câteva cuvinte pe hârtie.

El clatină din cap.

— „Nu-ți vine să crezi așa ceva!” — zise el și aruncă o privire prin ușa deschisă, la masa sa de scris. Acolo se afla un vas mic de porcelan cu o roză mare, roșie, frumoasă. I se părea o minune.

Se născură diferite simțăminte în pieptul lui... Te îngrijești de alții, îți îndrepti privirea în depărtare, dorești zadarnic un singur cuvânt bun, de mulțumită, fie el cât de mic — și ești orb față de iubirea nemărginită, ce-ți impodobește locul unde lucrezi tu, cu roze...

O clipă a stat lipsit de busolă, apoi se întoarse și pași prin sufragerie spre ușa din față.

— „Tot trebuie să văd dacă a adormit.”

— „Gretli? O, da! Dă-i încă o sărutare, o sărutare de „noapte bună!”, — va fi atât de fericită...”

După câteva clipe se întoarse tata înapoi precaut, în vârful degetelor: — „Doarme...”

!!**Gratis** nicăiri!!

dar cu prețuri ieftine

DANTELE, CORDELE, ARTICLI, ȚESUȚI, se capătă nu-

mai în filiala magazinului Budapestan de dantele în ARAD.

bulevardul Andrassy numărul 20 [Palatul El. Fischer]

in urma decadentei economice nu in urma barbarelor năvăliri ale Goților și Hunilor. Roma atunci a încetat de a fi centrul imperiului roman, când cam prin mijlocul veacului al IV-lea după Christos ordinea economică a căzut dela nivelul gospodăriei bănești la treapta gospodăriei naturale in urma creșterii latifundiilor lucrute de mulțimea imenză a sclavilor. Nu din cădere morală a urmat desagregarea imperiului roman ci singur din necunoașterea rațională a modalității menținerii gospodăriei bănești prin aceea, că ar fi șters sclăvia și ar fi menținut țărănimea in libertate și inarmată, prin oprirea curentului primejdios pentru stat al formării latifundiilor și prin o politică financiară de o concepțiune răspunzătoare trebuințelor unui așa imperiu uriaș.

Deja Pliniu zicea, că „Latifundia Romam perdidere”. Studiile recente ale lui Oppenheimer conclud la aceea, că din ignorarea legilor susținătoare de stat ale economiei naționale a urmat in imperiul roman admiterea gospodăriei latifundiale cu sclavi ce a adus cu sine decadența agriculturii, stingerea țărănimei libere, inarmate, neputința înființării unei industrii libere și ivirea acelu fatal Lumpenproletariat ce a fost material bun pentru resvrătirile pretorianilor și pentru prădăciuni de briganti și de pirati.

Catastrofa valutei a urmat din toate aceste imprudente economice naționale și aduse cu sine catastrofa împărăției. Catastrofa valutei împietrise viața in floritoare economică a imperiului, vinele acestui corp uriaș nu mai capătă sânge, prin ce se atrofiază întreg organismul politic al imperiului. In cursul veacului al treilea gospodăria bănească dispăre aproape total și lumea civilizată romană alunecă inapoi in gospodăria naturală primitivă. Astfel ne explică lamentabila situație financiară a imperiului roman Delbrück in opul său „Geschichte der Kriegskunst” pag. 216. Un alt savant ager o caracterizează situațiunea acasta in limbaj modern economic astfel: Corpul uriaș al imperiului roman neavând bursă, schimbul bunurilor și îndreptarea prețurilor a fost imposibilă.

Dr. Jászai accentuiază și aici foarte precis, că coeziunea imperiului roman a fost nedespărțită de existența unui mare Hinterland de teritorii agricole și a gospodăriei bănești foarte dezvoltate, fiindcă aceste două asigurau plățirea regulată a dărilor și susținerea armatei permanente. Și lumea medievală nu a adus-o barbarii ci ei numai cât se așează in unele părți ale imperiului ce se desagreaga treptat in urma sistemului financiar, desolat și mult timp încă sunt in acea credință, că ei stăpănesc, ca mandatarii ai împărăției romane. *Și e aceea cert, că ideea națională n'au adus-o barbarii, ci ea se formează contra voinței lor, ca urmare naturală a forței gospodăriei naționale ordonate reînviată.*

Domnul Jászai ne introduce in capitolul acesta al V-lea in cunoașterea precisă a spiritului și organizației imperiului roman la lumina științei moderne a economiei naționale. Acum ințelegem atât temelile mării, cât și cauzele desființării unui imperiu civilizatoric. Prin ordinea cea firească economică națională s-a încheiat într-o unitate membrele uriașului corp politic roman, ce începe a se destrăma din clipa in care se ivește iarăși pe scena istoriei chestiunea socială in forma sa permanentă, ca un contrast îngrozitor de averi și de paupertate, distrugând echilibrul politic al oricărui organism național.

Președintele camerei omnipotent.

Nou regulament, nouă ordine in Cameră. — Scut impotriva votului universal.

Avem inaintea noastră cel mai proaspăt proiect al lui Lukács, despre care de repetite ori am constatat in timpul din urmă că s'a dat cu totul in mâinile oligarhiei maghiare și de dragul intereselor acestora e gata să primească ca odată să fie trecut in analele politice din Ungaria ca cel mai reacționar bărbat politic ce l-a avut cândva țara noastră. Când a venit la putere guvernul susținut de partidul muncii, corifeii și regeneratorii acestui partid vechi cu etichetă nouă, își trîmbițau dela un capăt la altul al țării liberalismul și credințele lor avansate — asta pentru ochii lumii democratice și ai naționalităților, căroră le anunțau o epocă de toleranță cum nici nu cutezaseră ele să viseze pân' aci — iar pe de altă parte, ca să mulțamească și pe șovinistii încarnați, jurau pe patriotismul lor neprihănit.

Și trebuie să recunoaștem că in punctul ultim s'au ținut intru toate de cuvânt. Care maghiar, fie chiar cel mai intolerant șovinist, nu va recunoaște că prin reformele militare maghiarismul a câștigat o redută puternică față de Coroană și a pus mâna prin ele pe un instrument de maghiarizare, cum nu avuse până acum? Or, celelalte legi croite de oamenii lui Tisza nu servesc aceleași scopuri: slăbirea Coroanei și dripirea naționalităților? Nici odată „națiunea” și reprezentanții ei, oligarhii maghiari, nu au avut față de Coroană puterea pe care o au astăzi. Și ca să-și menție această putere, omnipotenții noștri sunt gata la orice.

Sunt aplicați chiar ca in momentul când vor fi măturați de suflul vremii — și acest moment nu va întârzia mult — să creeze o reformă electorală, la aparență destul de dreaptă și radicală, dar in realitate zădărnicită de o mulțime de legi și măsuri dintre cele mai reacționare. S'au grăbit să voteze un nou regulament intern, menit să amutească glasul obstrucției, care odată va trebui să o formăm noi, naționalitățile, și la început o mică parte dintre bărbații politici maghiari, pătrunși de ideile democratice și cari doresc sincer progresul țării. Iar ieri a depus Lukács pe biroul camerei un proiect de lege ce inzestrea pe președinte cu o putere nețarmurită față de deputații obstrucționisti, punând la discreția lui chiar mandatul de deputat primit dela alegători. Și odată in scris in lege și proiectul acesta, opera oligarhiei va fi desăvârșită. Reformele reclamate de popor vor găsi oligarhia bine îngrădită și la adăpostul legilor, cari asigură pentru lung timp supremația.

Noi am spus-o dela început și prevederile noastre s'au confirmat întocmai. Pe când Tisza își strîngea oștile risipite, alergând din oraș in oraș și promițând poporului maghiar și promițându-ne nouă că va lecu toate gravaminele, noi ne dădeam expresie nedumeririlor și îngrijorați avertizam poporul să nu

se lase sedus de glasul de sirenă al lui Tisza, care niciodată nu se va abate dela calea bătută de tatăl său și in tovărășia companiilor săi nu va face decât să întărească și mai mult poziția privilegiată a oligarhiei și să asigure pentru mult timp încă supremația.

Adevărul stabilit atunci de noi il confirmă astăzi inșiși imperialistii noștri prin glasul organului lor, de care ne-am ocupat adeseori in coloanele ziarului.

Iată ce zice organul din chestiune:

„Părerea noastră este că națiunea va avea neapărată trebuință de o asemenea lege (cea propusă ieri de Lukács) atunci când vom fi siliți să realizăm reforma electorală radicală chiar in forma ei cea mai blândă... Interese contrare intereselor națiunii vor veni atunci să ceară intrare in constituția țării și noi datori suntem a le împiedeca, luând din vreme măsurile de lipsă. Acest scop il urmărește și inzestrarea președintelui camerei cu o putere așa de mare...”

Și mai incolo:

„Observăm in statele in cari poporul are toate drepturile politice un fenomen, de care trebuie să ținem cont fiindcă și la noi se observă acest fenomen, anume că domnitorii se aliază cu poporul impotriva națiunii, creindu-i acesteia o situație extrem de grea. Și pentru a evita primejdia, că națiunea să ajungă odată o simplă jucărie in mâinile domnitorului și a masselor, datori suntem să ne îngrădim cu legi menite să asigure prepotența națiunii asupra celorlalți factori din stat”.

Iată dar că fără a mai adăuga ceva dela noi, B. H. cel mai credincios organ al aspirațiilor imperialiste maghiare ne indică precis adevăratul scop al reformelor votate cu in-suflețire de tabăra lui Tisza, reforme tot așa de păgubitoare pentru interesele noastre ca și ale Coroanei și monarhiei. Curioși suntem numai, până unde merge indolența cercurilor din Viena cari primesc de bun orice li-ar pune Tisza inainte!

Mai mulți fruntași din partidul guvernamental in contra lui Lukács.

Proiectul reacționar al lui Lukács a fost primit cu rezenz chiar de unii dintre membrii fruntași ai partidului muncii. Fiind atmosfera puțin favorabilă, Lukács a hotărît să amâne pe toamnă desbaterea proiectului. Dintre membrii nemulțămiiți, in deosebi Návay, fostul președinte al camerei, detestă propunerea lui Lukács. Intr'un grup de deputați, in care se afla și fostul primministru contele Khuen-Héderváry, Návay a spus următoarele:

„Acea ce face Lukács nu mai e lucru serios. Nu-mi vine să cred că un om despre care aveam alte păreri, se poate ocupa cu astfel de intențiuni. Am merita pe deplin înțepăturile ironice ale opoziției, dacă ne-am deda la asemenea acte nesocotite”.

Nici Berzeviczy nu e mulțămiiț cu proiectul lui Lukács. Un deputat fruntaș din majoritate, G. Szüllő a declarat următoarele:

„Nu pentru aceea am primit mandatul de deputat, ca să jăfuiesc bucată cu bucată constituția țării. Ceeace se plănuiește acum nu e nici mai mult nici mai puțin decât batjocorirea frivolă a parlamentarismului și inaugurarea celui mai respingător absolutism. Nu voi face nici

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

In atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

o obstrucție, dar îmi voi trage consecințele. Dacă Lukács nu renunță la acest plan nenorocit, îmi voi depune mandatul”.

Când deputații nemulțămiiți au aflat de hotărârea lui Lukács de a amâna pe toamnă discuția proiectului, au declarat că dacă și atunci va perzista pe lângă hotărârea sa, își vor trage cu toții consecințele. Prin urmare la toamnă e cu putință că vom asista la desfășurarea unei crize a majorității, de cumva nemulțămiiți de acum nu se vor lăsa până atunci capacitați.

Impresia în cercurile opoziționiste.

Vestea noului proiect a produs o consternare și iritație extremă între deputații din opoziție. Conte Apponyi a declarat că nu crede în seriozitatea intențiunii guvernului și anunțarea proiectului din chestiune o consideră de o apucătură a lui Lukács de a speria opoziția punând în vedere planuri temerare. Justh numește proiectul, o nebunie răsărită din creerii bolnavi ai lui Lukács ori ai lui Tisza.

Lukács în audiență la M. Sa.

Premierul Lukács a plecat azi la Viena, ca mâine să se prezinte în audiență la M. Sa. În cercurile politice audiența de mâine a prim-ministrului se pune în legătură cu situația politică. La ședința de mâine a camerei ungare Lukács nu va putea lua deci parte.

Dela frați

DIN ROMÂNIA.

Banchetul dela Mănăstirea Dealului. Pentru complectarea raportului nostru de ieri despre serbările împreunate cu punerea pietrii fundamentale ale noului liceu militar dela Mănăstirea Dealului, dăm acum interesantele toasturi cari s'au rostit la banchet:

D. general *Argetoianu* a închinat pentru rege. D. general *Boteanu* a toastat pentru d. general *Argetoianu*. D. ministru *C. C. Arion* a închinat pentru d. Nicu Filipescu care a avut ideea de a clădi noul liceu militar pe acest platou, de unde ochii noștri văd până la orizont, iar ochii sufletului văd până peste hotare.

Închină pentru d. Filipescu și pentru armata română. D. *Filipescu* închină pentru d. ministru *Arion*. D. *Victor Baranga*, prefectul județului în numele cetățenilor din Târgoviște și din județul Dâmbovița, mulțamește înalților oaspeți cari au participat la această serbare. Mulțamește dlui Filipescu a cărui dragoste de țară a așezat la un loc numele Basarabenilor cu cel al familiei Hohenzollern, același care a gândit că pe locurile unde au trăit vovezii noștri ne este dat să crească și să se instruiască viitorii noștri eroi, cari nu vor uita că până astăzi eroul dela Turda n'a fost răsbunat. Închină pentru d. Iorga. D. ministru *Lahovari*, închină pentru mamele cari își vor trimite copiii în această școală.

D. *N. Iorga* închină pentru gloria neamului românesc. Muzica intonând „Trăiască regele”, d. Iorga s'a sculat din nou și a spus:

-- Pentru că muzica cântă imnul regal necomandat, bem pentru biruința regilor viitori.

D. colonel *Lupescu*, directorul școlilor militare, închină pentru d. Iorga, care prin cuvântarea rostită a dat cea dintâi lecțiune pentru noul liceu militar. Protoereul *Vasile Alexe* închină pentru armata română.

În urmă d. colonel *Lupescu* în numele dlui ministru de războiu, roagă pe d. Iorga să primească postul de profesor onorific conferențiar al noului liceu militar.

Banchetul s'a terminat la orele 3 p. m.

Oaspeții au plecat dela mănăstirea Dealului și sosind la Târgoviște au descins la locuința

dlui prefect *Baranga*, unde s'a servit șampanie.

Dnii miniștri *Lahovary* și *Arion* au plecat cu automobilul la București, iar d. general *Argetoianu*, ministru de războiu, împreună cu ceilalți invitați, au plecat cu trenul special, la orele 3 și 50, spre București.

O nouă vatră de cultură.

Internatul cel nou din Brașov.

Eforia școlilor noastre din Brașov va deschide în 1 septembrie v. a. c. *un internat mare* pentru elevii, cari se vor înscrie la gimnaziu, la școala reală și la cea comercială de acolo.

Cum clădirea internatului a reclamat enorme jertfe bănești, numai ca să corespundă principiilor pedagogice moderne și să poată găzdui pe elevii veniți dela distanțe mari la aceste focare de cultură românească și cum aceste jertfe bănești s'au adus în nădejdea *intregului sprijin* ce-l poate da publicul nostru românesc, — e una din frumoasele datorii morale a părinților să-și trimită copiii la acest internat.

O aleasă educație românească a fost întotdeauna titlul de mândrie a școlilor noastre din Brașov, iar de-acum această educație va putea să înflorească în împrejurări și mai prielnice. Prestigiul așezămintelor noastre școlare de acolo va crește și mai mult prin noul internat, oferind cea mai bună perspectivă tuturor părinților, cari înțeleg să dea copiilor lor o creștere de-o misiune superioară. Dorim ca aceste rânduri ale noastre să fie deplin înțelese și ca însemnatul câștig național ce vom realiza sprijinind noul internat să fie asigurat chiar la început.

Direcțiunea internatului publică spre orientare următorul:

Prospect.

Internatul cel nou din Brașov pentru elevii școlilor românești (gimnaziu, reale, comerciale) din Brașov se deschide în 1 Septembrie v. a. c.

Clădirea e impozantă, aproape de școală și are:

- sale spațioase și luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră și saltea).
- sale luminoase de studiu, cu mobilier nou.
- coridoare spațioase, închise, luminoase.
- conduct de apă (din isvoare de munte).
- local propriu de baie cu dușuri.
- încălzire centrală (calorifer).
- infirmierie (spital) în grădină.
- grădină mare cu pomi.
- cât mai curînd: lumină electrică.

Elevii internatului vor primi:

- hrană bună, variată și igienică.
- sprijin la prepararea lecțiilor.
- baie.
- tratament medical.
- supraveghere, lăsându-li-se însă peste zi libertatea convenită.

Internatul e proprietatea școlilor și bucatăria se va conduce în regie proprie.

Taax de elev e 700 cor. pe an și se plătește în 4 rate anticipative, eventual și lunar.

Condițiunile de primire.

Cererea de primire se va da până în 15 Iulie v. și va fi însoțită de următoarele acte: 1. ultimul testimoniu școlar, 2. act de naștere, 3. act de revaccinare (numai pentru elevii claselor I—IV gimn. și reale), 4. atestat medical, că ele-

vul e sănătos, 5. declarațiune legală, că părinții se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului și admit în caz de proces competența judecătorei din Brașov.

Fiecare elev va aduce cu sine: 6 cămăși de zi, 4 cămăși de noapte, pantaloni de baie, 6 ismene, 12 batiste, 12 părechi de ciorapi, 6 ștergare, 3 cearceafuri de pat, 1 plapomă cu nasturi, 3 cearceafuri de plapomă cu găuri pentru nasturi, 1 pernă de cap, 3 fețe de pernă, perie de cap, de dinți, de haine, peptene des și rar, săpun, 2 părechi de ghete, 4 șervete de masă chipiul și uniforma obligată la școlile noastre din Brașov.

Toate aceste lucruri trebuiesc consemnate într'un *inventar scris în 2 exemplare*.

Părinții vor însemna cu arnicu roșu *rutele și hainele*, cosând pe ele numărul ce se va da din internat deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrențuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea locului în internat se cere plățirea momentană a taxei pe una sau mai multe luni. Orice epistole, precum și banii se vor trimite la adresa: *Ioan Petrovici*, profesor la gimnaziul gr.-or. român din Brassó (Brasov), care va da toate informațiile și deslușirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în timpul ultim, e bine ca cererea de primire, sau cel puțin de prenotare, să se trimită cât mai curînd!

Brașov.

Direcțiunea internatului.

(Str. Prundului—Porond-u. Nr. 39).

Un glas din depărtare.

A P E L.

Toată lumea știe că în depărtata Macedonia, guvernul românesc cheltuiește, în fiecare an, o mare sumă de bani pentru cultura națională a românilor macedoneni.

Avem acolo, ce-i drept, un număr de școli secundare pentru formarea tineretului, dar, afară de cărțile didactice, ce se trimit prin îngrijirea ministerului afacerilor străine, de altfel și acestea în număr insuficient, românilor macedoneni n'au nici librării și nici biblioteci, de unde tineretul, după părăsirea școlii, să-și poată procura cărți pentru formarea, mai departe, a minții și inimii.

Pentru a umplea acest mare gol, „Peninsula Balcanică” ia inițiativa formării de biblioteci populare, pe lângă fiecare din școlile primare existente.

În acest scop adresăm un călduros apel tuturor domnilor librari, editori și în deosebi autorilor români, cu rugămîntea să binevoiască a trimite la redacția ziarului nostru câte un număr de exemplare din scrierile D-lor lor, pe care redacția își ia însărcinarea de a le expedia în Macedonia pe spesele sale.

Școlile pe lângă care, de ocamdată, am hotărât să înființăm câte o bibliotecă sunt acele din Salonic, Bitolia, Crușova, Scopia și Corița.

„Peninsula Balcanică”

organ politic al românilor din dreapta Dunării.

București, str. Tunari 7 bis.

Birou de arhitectură

inginer diplomat **Robert Goldschmidt**

autorizat legal.

Telefon: 489.

Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale. — Proiectarea și executarea stabilimentelor electrice și de mașinării. —

Liferează turbine, roate hidraulice și pompe rotunde, specialități proprii probate. — Executare de stabilimente hidrodinamice și de mori. —

Liferare de mașini pentru ramurile industriei.

Umilirea dela Oradea-Mare.

Dăm mai jos raportul unui ziar ungueresc dimpreună cu observările ce le face, asupra actului rușinos al triștilor noștri eroi dela Oradea-mare. E semnificativ și nespus de dureros că lucruri românești cari pe noi ne interesează în primul rând, le află înaintea noastră toți Kohn-ii, Rosenberg-ii, Neuman-ii și ceilalți —bergi și —mani de pe la foile unguerești. De altfel ne ocupăm azi la loc de frunte cu cazul acesta umilitor, aici lăsăm să urmeze, aidoma, informațiile ziarelor unguerești:

O senzație dureroasă a stârnit la timpul său eliminarea teologilor români din Oradea-mare pentru fapta lor nesocotită și nepatriotică. Opinia publică a luat la cunoștință cu o justă indignare acest incident senzațional. Acci teologi cari s'au declarat solidari cu urzitorii scandalului s'au reîntors zilele aceste în curtea rezidențială a episcopului gr.-cat., Demetriu Radu. Astfel s'au înțeles contele Nicolae Széchenyi și episcopul Radu.

Episcopul Radu i-a chemat înaintea sa pe teologi și le-a ținut o lecție pentru nesocotința lor. Admonindu-i i-a făcut atenți, că pe viitor să se abțină dela demonstrațiile nepatriotice și copilărești, să se străduiască într'acolo, ca să fie cetățeni maghiari cinstiți.

La sfârșit le-a adus la cunoștință, că acei cari dela excluderea lor s'au ocupat cu studiile și simțesc că au destule cunoștințe, ca să poată trece examenele regulate, cari se vor ține să se anunțe la examen, deoarece contele Nicolae Széchenyi, episcopul diecezan, i-a iertat. Mai întâi însă e de lipsă, ca fiecare teolog să se pocăiască și să ceară iertare dela corpul profesoral ofenzat și dela episcopul de Tinin, Iosif Lányi.

Teologii s'au mulțămît cu recuștința episcopului Radu pentru bunăvoința arătată față de ei și au declarat, că cer cu bucurie și pocăință cea mare iertare dela corpul profesoral. Șase teologi s'au și anunțat la examen, ceilalți l-au rugat pe episcop să mijlocească punerea examenelor lor numai în Septemvre.

Episcopul Demetriu Radu a încunostințat îndată rectoratul seminarial și pe cei 6 teologi Ioan Șter și Ioan Raicu din cursul prim, Ștefan Mărcuș din cursul doilea, Mihaiu German, George Popp și Iuliu Mărcuș din cursul al treilea s'au dus în seminar, și cerind iertare dela rector și corpul profesoral s'au și anunțat la examen.

Azi înaintea de amiază cei 6 teologi excluși au dat examenul cu succes bun, ceilalți se vor supune examenului în Septemvre și astfel n'au pierdut anul acesta. Dar acești teologi nu vor mai putea fi ascultători ordinari ai seminarului romano-catolic din Oradea-mare și nu vor mai putea studia într'o sală de învățământ cu colegii lor ofențați.

Episcopul Dr. Demetriu Radu îi va așeza pe acești teologi în seminarele din Muncaciu, Blaj și Gherla pentru că nici episcopul Nicolae Széchenyi, nici rectorul Iosif Lányi și nici corpul profesoral nu s'au învoit la aceea, ca teologii excluși să mai poată intra pe viitor în seminar.

La locurile cu burse devenite astfel vacante, episcopul Nicolae Széchenyi va publica concurs prin episcopul Radu. Episcopul Széchenyi și-a dat învoirea, ca cu începutul anului viitor să fie primiți noi teologi români, dar numai cu condiția, că aceștia se vor obliga a se supune strict regulilor seminarului. În fața colegilor lor maghiari nu vor vorbi decât numai în limba maghiară și vor fi obligați să ieie parte regulat la corul institutului.

Cronică externă.

Lupta dintre Roosevelt și Taft. În săptămâna aceasta Conventul național al Statelor-Unite va pune candidat la postul de președinte. Alegerea președintelui va avea loc în Noemvre, însă sfârșitul luptei pentru candidatură e așteptat cu un viu interes încă de pe acum nu numai de populația Statelor-Unite, ci de întreaga lume civilizată. Interesul acesta nespus de mare, pentru sfârșitul luptei în Convent, e stârnit de înverșunarea cu care luptă partidele pentru candidatul lor. Două partide își măsoară puterile, partidul lui Roosevelt și a lui Taft numit și democrat. Roosevelt are între aderenții săi toată clasa muncitorească, micii industriași și comercianți, iar în partidul lui Taft găsim pe marii capitaliști, cei mai înverșunați adversari ai partidului lui Roosevelt căruia nu-i pot uita nici acum lovitura dată nu tocmai de mult în contra trusturilor. De sine se înțelege că întreg aparatul administrativ încă e în tabăra lui Taft, partea cea mai mare însă din simplu interes și numai sub presiunea venită de sus. Șansele reușitei sunt aproape egale până acum, cu toate că presa din New-York, care stă sub influența lui Taft, colportează știri, menite a aduce în eroare publicul și a forma o opinie pentru Taft. Aceasta însă e o simplă apucătură cortedească, căci cu toate că două treimi din conducătorii partidului republican, — din care face parte atât fracțiunea care e pentru Taft cât și care e pentru candidarea lui Roosevelt — e pentru Taft, aceasta însă nu însemnează că și majoritatea partidului e pentru candidarea lui.

Tot aceasta ar fi proporția, dacă azi Roosevelt ar fi președintele Statelor-Unite. Întru cât i-ar succede lui Taft să fie candidat din nou de majoritatea Conventului, aceasta nu însemnează că la alegerea de președinte totuși va învinge, faptul acesta în cazul cel mai bun i-ar mări șansele de reușită.

Aceste sunt circumstanțele între a căror linii de demarcațiune se va da lupta.

Prima ciocnire între adversari s'a dat deja și din care partidul lui Taft a eșit învingător. Conventul și-a ales de președinte pe cel mai mare aderent al lui Taft, pe senatorul Root. O iritație nespus de mare, scandaluri aromate cu împuscături de revolvere și dețineri în masse mari au urmat după această alegere.

Martți la orele 12 din zi, după timpul dela noi seara la șase ore, a fost convocat Conventul național republican în Colosseum din Chicago, în a cărui interior încap peste 20.000 persoane. Aranjatorii au pretins, ca să nu se permită intrarea în Colosseum și a acelor cari duc drapelul, deoarece prăjinele drapelului, la o eventuală ciocnire între adversari, ar putea servi ca arme primejidoase. Aceasta a fost cauza primei ciocniri, deoarece poliția numai celor cu drapelul lui Taft le-a permis intrarea, iar celor ai lui Roosevelt nu.

În jurul Colosseumului s'au adunat mai multe zeci de mii de persoane, cari toți pe Roosevelt îl aplaudau. După un interval de două ore dela deschiderea Conventului s'a început o adevărată procesiune. Cinci sute de polițiști s'au postat în fața intrării și oricine voia să intre trebuia înainte să se legitimeze, ca astfel să nu poată intra și cei necompetenți. Aceasta a fost cauza unui nou protest din partea aderenților lui Roosevelt, fiindcă aceștia nu obținuseră bișete de legitimație, astfel încât toți aderenții lui au fost siliți să ocupe loc în galerii și prin salele laterale.

Pe balcoanele Colosseumului 25 de tarafuri au început să cânte imnul Statelor-Unite și și-au început intrarea delegații aleși pentru alegerea de președinte. Cei 500 de polițiști s'au dovedit incapabili a susține ordinea, astfel că și o sumă de nechiemați au intrat în Colosseum.

Senatorul Root a propus ca, Conventul să pucească imediat la alegerea de președinte al Conventului. Doi candidați erau la postul de președinte: senatorul Root și guvernatorul Max Coverne. La orele 6 seara, sau după timpul nostru la orele 12 noaptea, s'a început votarea în mijlocul unei iritații generale.

Roosevelt nu era în Colosseum, însă își instalase locuința în cel mai mare hotel din Chicago, de unde prin telefon, condus anume în-

tr'o zidire aproape de Colosseum, da ordine, indicații și informații oamenilor săi unde i-se raporta despre cele ce se petrec. Ultimul ordin a fost, că întru cât Root va fi ales de președinte al Conventului, aderenții lui să părăsească imediat Colosseumul și sub cerul liber să se întrunească în Convent.

În convent s'a făcut votarea în mijlocul unei agitații indescriptibile. Când a fost chemat statul California la votare, președintele delegaților din California s'a ridicat zicând: „California nu votează, nici nu consideră pentru dânsa valabilă alegerea făcută de delegații aleși cu înșelătorie”.

Senatorul Root, candidatul lui Taft, a primit 528 voturi, iar Max Coverne 502 voturi. Rezultatul votării a fost primit cu strigăte, gălăgie și fluerături. Președintele a dat ordin orhestrei să cânte, însă gălăgia a amuțit orice sunet. În sală au fost deținuți 40 de aderenți ai lui Roosevelt. Aderenții californieni și pensylvăneni ai lui Roosevelt au început să cânte cântece rășboinice asemenea celor indiane și a căror text este „Dați în ei, bateti-i, jupuiți-i, mâncați-i de vii!” Roosevelt din hotel conducea lupta, dând mereu ordine noi. Când i-s'a raportat cele întâmplate în Convent Roosevelt a ordonat continuarea luptei pe stradă.

Cu alegerea lui Root însă e greșit a se crede, că lupta dintre Roosevelt și Taft e decisă, căci Root are stimători și în partidul lui Roosevelt, și astfel nu e eschisă bănuiala că el numai cu ajutorul acestora a învins.

*

O conferință europeană? Se anunță din Constantinopol: Aci se pune din nou la ordinea zilei chestia conferinței. Trebuie oare ca să aibă loc sau nu și va consimți oare Turcia ca să ia parte?

Mai întâi, spun cercurile oficiale, e nevoie să se știe dela început ce va face conferința și asupra cărui lucru își va da sentința. Se poate ca în imposibilitate de a face altfel, Turcia să sfârșească prin a se învoi să ia parte la conferință, dar ar trebui ca mai întâi ea să fie asigurată că chestia tripolitană și că ori ce altă chestie privitoare la lucrurile orientale nu va fi pusă pe tapet.

În aceste condițiuni, e foarte probabil ca ea să participe la adunare, deși nu cu inimă bună căci știe că o să iasă micșorată și mutilată.

E clar, spun cercurile oficiale, că Europa nu va voi ca Italia să dea înapoi cu rușine, părăsind provinciile atacate de dânsa și ocupate în parte. Deci Turcia va fi forțată să părăsească ca aceste provincii, pentru ca în schimb să i-se ofere compensații absolut iluzorii. Dar Turcia nu-i deloc dispusă să dea înapoi în fața unei agresiuni așa de nedrepte ca aceea a Italiei față de dânsa. Prin urmare conferința nu va duce la nimic și, în acest caz ar fi mai bine să se renunțe la ea de pe acum și să lase ca lucrurile să și urmeze cursul pe cre îl au.

Aceasta se crede despre conferință în cercurile oficiale. Presa turcească se pronunță mai verde.

Guvernul, spune ea, nu poate să consimtă la o conferință care nu ar avea un program de mai nainte determinat. Scopul conferinței fiind încetarea ostilităților, e lucru sigur că puterile s'au înțeles de mai nainte asupra sentinței ce o vor rosti. Această sentință trebuie să fie de așa natură ca ea să satisfacă și pe Italia și pe Turcia.

Dar Turcia nu se va duce la o conferință al cărei program ar implica părăsirea provinciilor africane Italiei. Turcia are mult respect pentru diplomații europeni, dar ce-i dreptul, aceștia nu-i inspiră multă încredere și de aceea ar vrea să știe de mai înainte ce hotărâri au de gând să ia. Sensul acestei fraze este că dacă Italia nu retrage în mod formal decretul său de anexare și nu-l consideră ca nul și neavenit, Turcia nu va putea să ia parte la conferință care, pentru dânsa, fără aceste condițiuni, nu ar fi decât o cursă.

*

O mare conspirație regalită în Portugalia. Se anunță din Bruges că poliția locală a descoperit o mare conspirație regalită portugheză, a

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

cărei anchetă va aduce pe tapet multe amănunte senzaționale.

Conspirația a fost descoperită în modul următor:

Într'un hotel de primul rang din Bruges au fost găsite azi dimineață cadavrele unei femei și a unui bărbat. Femeia pare a fi fost sugrumată, iar bărbatul și-a pus capăt zilelor cu câteva grame de ciamură. În cameră au fost găsite și mai multe documente cu numele Pereyra Conceiro, care este șeful regalștilor portughezi.

Politia caută acum să afle dacă este vre-o legătură între cei doi sinuciși și între șeful regalștilor portughezi care acum se află la Bruges.

Politia a constatat că la Bruges, Ostenda și Blankenberg se află vre-o 300 regalști portughezi între 18 și 30 ani. Se crede că regalștii refugiați aci vor să plece în Portugalia pentru a restabili regimul regalist. Guvernul belgian are intenția să expulzeze pe acești tineri regalști.

*

Dificultățile în chestia împrumutului chinez. Reprezentanții financiari ai celor șase state mari, cari s'au angajat pentru lichidarea împrumutului de 60 milioane fonți pentru republica chineză, își țin conferințele în Paris. În sânul acestui consorțiu s'au ivit dificultăți mari, atât de natură financiară cât și politică. Nedumeririle singuraticilor interesați au fost sulate în ședințele consorțiului. Acestea se referă la mărirea împrumutului, la stabilirea cvotei și a detaliilor instituțiilor de control și până în prezent încă nu s'a putut ajunge la o înțelegere. Pe lângă aceste dificultăți chestia primirii în consorțiu a unei a șepete puteri financiare, a Austro-Ungariei, încă nici n'a fost pusă la dezbateri. Nedumeririle financiare însă ascund la spatele lor și scopuri politice și gânduri ascunse, pentru că fiecare grupă financiară reprezintă totodată și intențiunile statului respectiv. Republica franceză nu are scopuri politice directe în China, dar pentru aceea are obligamente și datorii politice față de Rusia, Anglia și Japonia.

În ședința de Marti a delegaților divergențele politice au devenit foarte acute. Ziarul „New-York Herald” dă o icoană destul de fidelă a dispoziției dominante în sânul consorțiului. Un membru al consorțiului a făcut câteva declarațiuni reprezentantului din Paris al acestui ziar, în privința dificultăților financiare, căci în cele politice li-se impune membrilor consorțiului, la dorința guvernelor participante, cea mai mare discreție. Părerea acestui membru e, că în împrejurările actuale un împrumut este cu totul imposibil, dacă guvernul chinez va perzista și pe mai departe pe lângă atitudinea lui de până acum, luată în chestia garanțiilor și a controlului de către puteri. De sigur că băncile nu vor împrumuta Chinei suma de 60 milioane, dacă nu li-se va da dreptul de control cu privire la întrebuințarea banilor. Nu voiește să fie nici o jignire afirmațiunea, că metoda de guvernare și administrație a Chinei are multă asemănare cu cel al Turciei. Ar fi chiar îmbărbătarea neonestității, dacă s'ar voi a se vărsa o sumă atât de enormă într'un stat, care de abia a văzut lumina zilei.

„Și dacă guvernul chinez — a spus membrul consorțiului — nu va primi sfaturile noastre prietenești, și nu va asculta pretensiunile noastre cu privire la controlul și întrebuințarea împrumutului, republica chineză va avea să sufere în câteva săptămâni teroarea unei noi revoluțiuni”.

*

Vot de încredere guvernului francez. Ministrul Poincaré a făcut dependentă rămânerea sa în post de rezultatul ce-l va avea votarea asupra propunerii fostului ministru Augagnier. Camera a respins această propunere cu 346 voturi contra 197. Consiliul miniștrilor a hotărât să fie votată și încrederea guvernului, care propunere camera a primit-o cu 366 voturi, contra 7. Astfel criza în care se află guvernul a fost delăturată. E de importanță rezultatul acestor votări și pentru motivul că prin dreptul electoral proporțional, propus de guvern, va fi nimicit partidul radical, care la alegeri în curs de mai multe decenii, totdeauna a câștigat majoritatea parlamentară. Legea electorală proporțională va face posibilă validitatea în cameră a tuturor elementelor politice din republica franceză.

Politica agrară în Anglia.

Agricultura în Anglia, condiționată de situația industrială a țării, a ajuns într'o stare de stagnație, care pare a însemna lăncezeală în comparație cu dezvoltarea economică generală. La răspântia la care ea se găsește astăzi duc mai multe drumuri. Dintre acestea două par mai însemnate. Însă ele sunt opuse unul altuia: Un partid propune să se purceadă pe un drum — pe când celălalt partid găsește că e mai nimerit să se ia drumul opus.

Cari sunt acele drumuri?

Unul e acela, care duce la fărâmițarea proprietății mari — ce se desfășoară de bunăvoie — spre a întări o clasă de proprietari mai mici. Aceasta o susțin conservatorii. După discuția ce a avut loc cu prilejul pregătirii răspunsului la mesagiul de deschidere a parlamentului Britanic, rezultă că această măsură este considerată ca mai bună pentru următoarele motive: proprietatea dă libertate de cultivare mai mare decât orice altă formă; siguranță pentru cheltuielile făcute cu pământul; și un impuls pentru dezvoltarea energiei și întreprinderii pe care nici un sistem de arendășie nu e în stare să-l producă. Proprietatea va fi un motiv mai mult pentru dezvoltarea muncii agricole, care va descuraja depopularea districtelor rurale. Prin aceasta agricultura încă odată va ajuta la întărirea populației — și fizicește și moralmente — precum indirect ea va putea fi profitabilă pentru întreaga dezvoltare economică a țării. Acestea sunt avantajii specifice ale proprietății. Sistemul arendășiei nu numai că nu poate oferi aceste avantaje — ba mai e lovit și de neajunsuri cu totul particulare, căci e în legătură cu intervenția Statului, care devine el stăpân al pământului. Și consecința acestui fapt — susțin conservatorii — este nesiguranța pentru agricultorul arendaș. Mai întâi arenda va fi mărită după nevoile financiare ale autorității respective și administrația costă scump. Apoi latitudinea de care agricultorul se bucură ca proprietar îi e stângănită. În cazuri de nevoie — ca în cazuri de secetă — nu poate spera la nici un ajutor prin care să poată trece vremurile grele. Iar, pe deasupra, nu trebuie să uităm că plugarul are groază de oficialism. În ceea ce privește argumentul sistemului arendășiei că, proprietatea spre a fi dobândită pretinde capital pe care îl închide în pământ, reducând capitalul circulant productiv, se susține înființarea unei Case Rurale, care să avanseze cu ajutorul Statului sumele necesare.

Celălalt, susținut de liberali, e opus proprietății mici. Aceasta pentru că, în primul rând, majoritatea cultivatorilor de pământ nu doresc să devină proprietari, afară de cazul când ar fi cu totul lipsiți de pământ de plugărit. Dar, chiar așa, majoritatea nu posedă capitalul necesar spre a-și cumpăra pământul și prin urmare trebuie să recurgă la împrumut. Acest împrumut se pretinde ca să se facă de către stat — dar cei mai competenți în această materie declară că nu e înțelept și nici prudent pentru stat să avanseze întreaga suma necesară cumpărării. Sau, cei nevoiți să recurgă la împrumut, vor fi siliți să-și ipoteceze pământul, — ceea ce foarte adesea are consecințe destul de rele. Și apoi se mai adaugă și altă greutate: ce se face cu pământul lăsat la moartea proprietarului — să se lase unei singure persoane, ori să se fărâmițeze? Pe lângă acestea sunt motive puternice, cari impun sistemul arendășiei. Astfel, agricultorul nu se uită la bucățica-i de pământ ca la un scop final — ci o consideră ca o treaptă către o moșie mai mare de cultivat. Poate din această pricină chiar plugarul englez preferă arendășia, căci nu vrea să se lege prea mult de pământ. Din punct de vedere al agriculturii însăși, se constată că nu mai e de fel nici o îndoială că ea trece printr'o perioadă de tranziție. Agricultorii înșiși înțeleg rostul vremilor și caută să profite de foloasele pe care le oferă știința aplicată la cultura pământului; și aceasta nu se poate face cu succes de mica proprietate. Ceea ce trebuie să facă agricultorii e să se specializeze, după cerințele târgului ce-l servesc, mărginindu-se la felurile de culturi productive în regiunea respectivă. Ei nu trebuie

să adopte un sistem general, căci nu folosesc nici ei personal, nici agricultura ca atare.

Așa se prezintă chestiunea precum rezultă din discuțiile urmate în camera comunelor. Fiecare partid vine cu câte o soluție, care în ultima analiză se bazează pe ajutorul ce statul îl poate da — direct în cazul liberalilor. Însă lucrurile nu stau în loc, spre a aștepta până se va lua vre-o hotărâre unanimă — ci-și urmează drumul lor firesc. Și pe lângă ajutorul dat de stat cei interesați au început a-și da seama unde le stă scăparea. Așa se explică întărirea coope-rației printre plugarii englezi în anii din urmă. Prin cooperatie se organizează agricultura și în Anglia.

(„Rev. Ec.”)

N. K. Constantinescu.

CRONICA ȘCOLARĂ

Esamenele din protopopiatul Buziaș. — Conferința despărțământului în comuna Sinersig.

De câte ori mi-se dă plăcuta ocazie, a participa la examenele finale din acest protopopiat, simt o dragoste mare pentru școala românească. Examenele, — în sine luate, nu pot avea nici pe departe, — pretenția a controla munca învățătorului, ci mai mult sunt niște serbări școlare, cu tendința de a răsplăti pe învățători și a-i îndemna spre o înbrățișare mai intensivă a problemelor noastre școlare cu scop de a consolida tot mai mult masele mari cari prin împrejurări independente de sufletul nostru, pot să se răsărătească în lipsa unei școli bune.

Când membrii comisiei instituite de consistor și părăsesc câmpul familiar pe săptămâni întregi; spre a alerga în toate comunele noastre — unde mai licărește schința unei școli profesionale românești, sunt pătrunși până în cele mai adânci cute ale sufletului lor de însemnătatea mare a misiunii lor.

Protopopiatul Buziaș, spre fericire, are în fruntea lui un bărbat integru, virtuos, cu dragoste față de școala românească. Iar la brațul său stă un bărbat încărunit în cinstea apostoliei dăscălești, dar tot mai întinerit în sufletul său. Aproape de patru decenii acest învățător nu pregetă a alerga în toate părțile pentru luminarea poporului și întărirea școlii noastre românești, care e privită de alții prin prisma invidiei, ce o simțesc văzând înaintarea noastră culturală.

Ce împrejurare m'a determinat pe mine să fac acest raport, mă vor întreba mulți. E un simț al datoriei ce ț-o impune imperativ iubirea de adevăr. Și eu ca bărbat de școală fără pretenție, dar care-și face datoria în măsura debilelor sale puteri, am cădere pentru lucruri cari cad în sfera unui bun educator. Așa fiind numai dragostea pentru adevăr m'a determinat să iau condeiul și să scot la suprafață tot ce e demn pentru interesul publicului cetitor și edificator, în special pentru poporul nostru românesc și statul învățătoresc.

Fie spre cinstea școlii și înălțarea nimbului ei. Spre fericire în fruntea tractului Buziaș, e protopopul Ioan Pepa, care poartă la inimă ca un părinte soarta școlii noastre.

În luminatele și neobositele d-sale stăruințe ce depune ca inspector tractual, e mult ajutat de dl Ioan Marcu inv. pensionar și comisar consistorial. Acest bărbat de școală, se bucură de o autoritate în sânul reuniunii noastre învățăto-rești, — ca nime altul.

Conferința ținută după finea examenului din comuna Sinersigului a constatat că examenul din această comună a fost ca și în alte rînduri cred cel mai strălucit din întreg protopopiatul Buziașului.

Laudă i-se cuvîne st. doamne, Octavia Pirtea, soție de preot, în calitate de învățătoare.

Răspunsurile precise ale elevilor, își dovedeau că în școala aceea, s'a depus o muncă uriașă. Pentru care împrejurare a și fost răsplătită de întreg corpul inv. al despărțământului cu sincere felicitări.

Conferința tractuală a fost cercetată aproape de toți învățătorii tractului. După deschiderea ședinței de către prezidiul adunării tractuale, protopopul Ioan Pepa, i-se dă cuvîntul distinsului învățător dl George Părvu care în formă

clară și precisă își face reflexiile asupra procedurii de eximinare observate la școala localnică. După o mică discuție, i-se acordă cuvântul dlui comisar consistorial, Ioan Marcu, care cetește raportul și face reflexii generale asupra tuturor examenelor din tract, reflexii pe cari bine și-le-au însemnat toți prietenii școlaii.

I-se votează mulțămită protocolară și i-se fac atât Prea On. dn Ioan Pepa cât și dlui Ioan Marcu călduroase ovații de dragoste nestrămutată.

De sub dealul Sacoșului.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Iunie n. 1912.

Noul rector al universității din București. După multe intrigi țesute împotriva d-sale, de adversari inferiori, ca tărie de caracter și ca știință, a fost ales și întărit ca rector al Universității din București dl *Ioan Bogdan*, o podoabă a științei românești, o mândrie a universității, pe care o conduce și un exemplu de muncă conștiințioasă, și cinstită pentru colegii și elevii d-sale.

Dl *Bogdan* e membru al acelei vrednice familii burgheze din Brașov care a dat neamului nostru mai mulți fii distinși cu cari ne mândrim.

Ioan Bogdan s'a născut în anul 1862 în Brașov. A făcut liceul în orașul natal și studiile universitare în școala normală superioară din Iași. Licențiat în litere, fu trimis ca bursier în străinătate pentru limbile slavice. După studiile făcute în Austria, Germania și Rusia, reîntors în țară fu numit profesor la universitate. A publicat: Sarmiseghetuza, studiu istoric; Raport asupra școalelor secundare din Germania, 1886; Vechile cronici moldovenesti, studiu, 1891; Le-topiseșul dela Bistrița, studiu, în „Convorbiri literare nr. 8, 1895; Insemnătatea studiilor slavice pentru români. 1894; Români și Bulgarii, studiu despre relațiunile culturale între ei, 1895; Vlad Tepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui, studiu critic, 1896; Brașovul și românii; comunicări numeroase în Analele Academiei; edițiuni și multe cronici slavone, etc. D. Bogdan e membru al Academiei române și al Societății de istorie și antichități dela Moscova.

Pe lângă d. Iorga, Onciul, și Xenopol d. Bogdan este în străinătate cel mai cunoscut

și mai stimat dintre savanții români. D-sale, care este o mândrie a noastră, Ardealul îi trimite salutul său călduros și sincer.

Cursurile de vară dela Vălenii-de-Munte. Clădirea în care se vor ține cursurile de vară dela Vălenii-de-Munte este terminată și se va inaugura chiar în ziua deschiderii cursurilor.

Deschiderea cursurilor se va face duminică 1 iulie v., printr'un serviciu religios la care vor lua parte mitropolitul Pimen al Moldovei și Sucevei și episcopul Nicodem al Hușilor.

Intre profesorii cari vor ține cursuri menționăm pe d-nii: Arion, N. Iorga, dr. Corneliu Șumuleanu, A. C. Cuza, dr. Șt. Bogdan, I. Răducanu, docent universitar; N. Dobrescu, N. Pârvan, N. Dobrescu. I. Simionescu (dr.), Simion Măndrescu, C. Coroiu, Traian Lalescu, dr. Manicatide, Murgoci, profesori universitari, H. Stahl, Nerva Hodoș, R. Caracaș, Al. Lepădatu, N. Cartoșan, arhimandritul Iuliu Scriban, Gr. Antipa etc., etc.

D. dr. Nicolae Regman, secretar consistorial în Oradea-mare ca răscumpărare a anunțului despre logodna cu d-șoara *Veturia Blaga* a trimis prin administrația ziarului nostru 10 cor. pentru bustul fostului profesor preparandial *Teodor Ceonțea* și 10 cor. pentru bustul *Eminescu*. Bani s'au transpus celor competenți.

O societate românească de navigație. Un mare număr de exportatori și comercianți de cereale din Brăila au hotărât să înființeze o societate românească de navigație.

Se știe că până în prezent cea mai mare parte din exportul maritim al României a fost făcut cu ajutorul vapoarelor străine, deoarece statul român nu dispune de un număr suficient de vase. În vremea din urmă, cu ocazia închiderii Dardanelor, toate aceste companii de export, au cerut o despăgubire de 2 procente din valoarea mărfurilor transportate. Comercianții și exportatorii români au protestat în contra acestor pretenții, zicând că închiderea Dardanelor a fost un caz de forță majoră.

În urma acestui incident a fost luată inițiativa de a înființa o societate rom. de navigație. Zilele acestea vor fi redactate statutele și regulamentul societății și supuse debaterilor unui congres al camerelor de comerț, care a aflat loc în Tulcea. Camera de comerț din Brăila va consulta în privința aceasta și ministerul de industrie și comerț.

Convocare. Comitetul Despărțământului Diciosânmărtin al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va ține la 23 iunie a. c. două prelegeri populare, și anume: la orele 11 a. m. în comuna Șomoștelnic și la

orele 3 p. m. în Lăscud la care învită cu dragoste pe toți din Șomoștelnic, Lăscud și jur cari doresc înaintarea culturală a poporului român. Comitetul despărțământului.

Cât a câștigat tenorul Caruso? Lumea întregă știe, că vocea bună, frumoasă și plăcută prețuiește o avere. Acum, ziarele din Newyork confirmă aceasta, anunțând, că celebrul tenor Caruso a câștigat acolo 750 mii lei în cursul iernii, din care o sumă rotundă de 500 mii lei i-a fost plătită de marea operă. Artistul a apărut de 50 de ori pe scenă și pentru fiecare apariție i-se plăteau 10 mii lei. Societățile de fonografe, în ale căror mașini a cântat, i-au dat 350 mii lei.

Însă aceste două sume mari nu pot fi o măsură și pentru alții tenori, deoarece Caruso e o excepție. Sunt mulți în lume cari cântă bine, dar nu pot să câștige nici 1 la sută din ce a câștigat Caruso.

Starea agriculturii în România. România trece printr'o epocă de mare prosperitate economică și financiară și după toate semnele, această prosperare va continua pe mai departe. În rapoartele, pe cari ministerul român de domenii le primește din toată țara, se arată, că în anul acesta România va avea o recoltă cu mult mai îmbelșugată decât chiar anul trecut, care și el a fost destul de bogat.

Animale înarmate. Incepând cu sabia și sfârșind cu granata și cu torpila, nici o armă omească nu există care să n'o aili și la animale. Bună oară în apele de pe insula Java trăiește un pește care-i înzestrat cu o trâmbită veritabilă. Deoarece se nutrește cu insecte, petrece mai mult lângă malurile apelor. Dacă observă un insect care se odihnește pe-un fir de pai sau pe o creangă ce iese din apă, peștele și umple gura cu apă, dupăce și închide bronchiile, apoi o strânge în așa fel la un loc, încât poate stropi apă până pe la o înălțime de câteva picioare. Insectul, ametit de raza de apă, e atras înăuntru și înghițit de iscusitul pește-vânător.

Cărăbușul-artilerist li trimite dușmanilor și urmăritorilor săi o fluiditate ce iese din abdomen și care la aier se preface în aburi: e o adevărată canonadă. E știut apoi că torpilele din ziua de azi sunt imitate după peștele-torpilă, care are lângă cap și lângă aripele laterale așa ceva ca niște fațuri; e o baterie electrică destul de puternică. Peștele acesta poate să-i amețească pe dușmanii săi, ba chiar să-i paralizazeze complet.

Greva marinarilor. Spre a da un sprijin moral fraților lor din Havre, marinarii din Bordeaux și Marseilles au declarat și ei greva, care însă nu va dura mai mult de 24 de ore.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(108)

— Urmare —

Spiritul de corp își are drepturile lui, cereințele și măririle sale. Dar credincioșii partidei masculine, nu cei mai îndărătnici din aceștia, se aprinseră și aceștia și nu se lăsară: cu toate acestea părerea lor fu departe de a oferi coeziunea, poezia și frumosul aspect al părerii contrare. Totul, în această pretinsă partidă masculină, era aspru, grosolan, greoiu, împiedecat; era de sigur aci necinste în gândire, ceată și confuzie în capete, reflex al naturii deșarte și neconștientă a omului în general, natură incompletă, stângace, miopă, șontoroagă, care nu se pricepe mai bine la lucrurile inimei ca la buna ținare a unei case; natură închinată cătră perfidie, cătră lenevire, plină de indoilei, de nesigurante și de temeri pe cari se încearcă înzadar să le disimileze sub un aer de forță, de rațiune și de siguranță, de care celălalt sex nu este amăgit.

Dar după toate acestea, trebuie să-i ascultăm

totuși; ce ziceau ei? ei pretindeau că partida feminină era în absurd, că răpirea unei fete de guvernator era o faptă de cavalier, nu a unui om din civil, și că Cicikof nu era în stare să încerce aventura: că de, altfel femeile judecă strîmb, că o femeie e o traistă care duce unde vrei tot ce ai pus într'însa, că obiectul principal, acela la care trebuia să se oprească, erau *sufletele moarte*.

Cât despre acestea, nu încăpea îndoială, ele însemnau... știe dracul ce, dar în ori ce caz, misterul acesta nu putea decât să ascundă niște mârșăvii, oh! de sigur niște mârșăvii. De prezent, iată cauza care făcea pe bărbați să infiereze că aceea ce ei nu înțelegeau trebuie să ascundă mârșăvii.

Un nou guvernator general militar fusese numit și chemat a lua comanda superioară a guvernamentului. Acesta-i un eveniment care aruncă întotdeauna, cum se știe, pe domni *cinovnici* ori angloiași și funcționari de orice *cin* (rang) într'o mare tulburare; căci ei miroase numa decât controlurile, revizuirile, darea de socoteli, dojenile, salatele pipărate, bulionurile administrative cu cari un șef își face un caz de conștiință să ospăteze pe rând pe toți subordonații săi. Acești onorabili funcționari, își ziceau că, chiar numai de ar auzi noul guvernator general că în orașul lor se răspândesc astfel de svonor, că se dedă lumea la astfel de emoțiuni, ar fi aici pentru ce să-i degradeze pe toți, să-i bată cu biciul și să-i concedieze pentru totdeauna

din serviciul public. Inspectorul consiliului de medicină era cuprins de spaimă; imaginația sa îi creia fantome; sub vorbele acestea de suflete moarte nu se vor fi înțelegând oare bolnavii aceștia morți în număr considerabil în spitale și aiurea, de o febră epidemică împotriva căreia comitetul nu luase nici un din măsurile recomandate de cătră autoritatea superioară, iar acest domn Cicikof n'o fi vre-un emisar trimis mai înainte în taină ca să pregătească elementele unei anchete, pentru acela care avea să sosească în calitate de guvernator general?

Acest nefericit funcționar alergă să împărtășească în mod naiv cu temerile sale pe prezident; prezidentul îi răspunse că aceasta e o idee ridicolă; și după aceasta el însuși deodată deveni palid privind la chipul pierdut al doctorului, își zise în sine: „Dacă sufletele cumpărate de Cicikof sunt în adevăr niște suflete moarte, eu am pus să se redacteze actele de vânzare; am făcut mai mult, figurez însu-mi în persoană ca mandatar al lui Pușkin. Drace! de ar ajunge una ca asta la cunoștința guvernatorului general... Ah! s'ar sfârși cu mine!”

El se duse să șoptească o vorbă la doi intimi cari deveniră într'o clipă tot atât de palizi ca el. Frica e un rău tot atât de contagios cât cel puțin ciurma și care se ia chiar mai repede.

(Va urma).

PAGINI RĂSLEȚE.

Din urmașii lui „moș Creangă”:

D. D. Furtună.

De Radu S. Dragnea.

Folclorul unui popor e însuși sufletul lui. Se poate întinde asupra și peste pătura intelectuală ori ce influență străină; poporul de jos nu-și va pierde niciodată obiceiurile lui, poveștile lui, cântecul lui, care se constituie într-un cuvânt englez: *folk-lor*. Acest proces s'a întâmplat cu însuși neamul nostru: din influența slavonă a căzut în cea grecească, ca de aici să cadă în ultima influență, cea franceză, printre care s'a strecurat, păstrându-și până în zilele noastre, caracterul național și căpătându-și și o valoare istorică, — *literatura populară*.

Această literatură, începe să-și aibă o însemnătate și o importanță, de abia la sfârșitul veacului al XVIII-le în Germania în 1806 și 1812 la sârbi în 1814 și 1823, la greci în 1824 și 1828, în Italia la 1841 și în Franța abia la 1856*). La români, unele scântee încep la 1839. Dar adevăratul curent folkloristic îl avem în începuturile de adunări de poezii populare de către Vasile Alecsandri și A. Russo. Era însă în acest curent, amestecul oamenilor „civilizați”, „noveatorilor” dela 1848, era amestecul fanteziei în producția cea mai simplă a poporului nostru. De aceea vom găsi în adunarea acelor poezii atâtea înlocuiri, pornite dintr'un avânt de a-i da poeziei populare un caracter cât se poate de artistic!... Ne este vie, în minte, discuția urmată contra acelor înlocuiri, în sinul Academiei, și la revista „Contemporanul”.

Un început se făcuse numai, și acela cu câteva greșeli. Se cerea ca acestei părți din manifestările poporului nostru, să i-se dea, în dezvoltarea noastră intelectuală care s'a desfășurat în cursul veacului al XIX, să i-se dea locul cuvenit. Pentru aceasta se căuta omul. Nu un novator și prieten al saloanelor ca V. Alecsandri, ci omul care să se fi ridicat din mijlocul țărănimii, însă care să nu-și fi pierdut *nimic* din însușirile ei care trebuiau să fie și ale lui. Acest om, fu, prin simplitatea sa, prin talentul său, prin poezia socială pe care a avut-o în viață, prin adâncă înțelegere a sufletului țaranului, fu *Ioan Creangă*. O întreagă epocă se leagă de acest nume. Și cât de vie îi stă amintirea în mijlocul neamului nostru, ca povestitor popular și *numai* ca povestitor popular, s'a văzut din comemorările pentru amintirea-i, la împlinirea a 20 de ani dela moartea lui. Creangă e simplu în povestit; lui i-s'a părut lucru firesc de a-și povesti în graiul și felul care țese pare că înadins a căutat să le dea o formă și viață originală. De loc! Și aici a stat puterea lui Creangă: în a-ți reda povestea *cum a auzit-o*.

În urma lui, s'au făcut multe încercări, multe falsificări. Venise o vreme, când scriitorii cărora li-se epuizase ori ce subiect, alergau la povestea populară și o îmbrăcau în forma artistică a dlor. Și câtă lipsă de simțul realității se vedea în această faptă!...

Ca o reacțiune contra acestei falsificări a literaturii populare,, ca o cumpănă dreaptă a folklorului, ca un strigăt de purificare și de înlăturare a celor nechetnați, — apără revista „*Ion Creangă*” dela Bârlad. Într'un colț tăcut al țării noastre, un tânăr locotenent inconjurat de învățători, preoți și studenți, lucrează la adunarea literaturii noastre populare, care, cândva, va fi cercetată după cum sunt cercetate astăzi scrierile moșului Creangă. Trec pe sub ochii noștri prin coloanele acestei reviste, o mulțime de cuvinte arhaice, cântecul nostru dela plug, care se întâlnește în văzduh cu al ciocârlii, povestea „moșului cutare” spusă în fața dormitarei a două găteje, descântecul babei satului, care înghiată apele și unește pe doi tineri. E o muncă mare în colțul acela de țară pe care nu o prea cunoaștem.

Mai mult, s'a făcut un pas mare în descoperirea bogățiilor noastre populare: s'a dat o importanță capitală, pentru prima oară, artei populare, cuvintelor care se sting și jocurilor de copii.

Iar din această muncă încordată și tăcută, răsări o pleiadă de tineri, cu o mulțime de volume, fără a fi sub înriurirea vre-unui „maistru”, fără a se stringe în jurul legendarului ceaiu, mai mult, fără a fi cu toți într'un oraș, aflându-se unul în Covurlui, altul în Doljiu. Din cele patru unghiuri ale țării, un gând i-a legat pe toți de-o potrivă; că-și fac și-și îndeplinesc o datorie.

Astfel avem astăzi folkloriști de seamă cu o mulțime de volume, ca dnii T. Paunfile, L. Mrejeriu, Kirileanu, Stoleriu, Vasiliu, M. Lupescu și alții. Din mijlocul acestora face parte și d. *Dumitru Furtună* cu volumul său *Izvodiri din bătrâni*). Acelaș graiu dulce, moldovenesc și aceeași simplitate ca la Creangă, întâlnești și în paginile sfioase ale dsale. D. Furtună vrea să rămână în satul dsale, cu toate că se află la studii în București; și o spunem fără exagerări, *rămâne*. Și tocmai aceasta i-se cere unui folklorist.

Deschid la întâmplare:

„Corbul a luat-o înapoi pe Ruja Rujalina, ba era să-l cinstească și cu un *stupit* pe *băetan*. Zice: „să nu te mai aflu pe-aici, măi *nădălogule*, că *te-oi prăpădi!*...” Sau:

— „Apoi, iaca, diseară când *a veni* balaurul și *s'a face* iar Făt-Frumos, să-i dai un păhăruț de *vin uitat* fiert în clocot cu *stinduc* de grădina. El de grabă are să se *chiurchiulească* și cum *s'a culca*, cum are să adoarmă. Atunci să te *șupurești* încetșor să iei pielea lui cea de balaur și o asvârlă în foc!”

Apoi *amu* cel moldovenesc dă un farmec deosebit povestirei.

Acei ce vor căuta literatură populară *artistică* — dacă se poate vorbi de așa ceva, — îl vor căuta pe d. Ion Dragoslav, acei însă care vor căuta literatură populară *poporană*, se vor îndrepta către urmașii lui Creangă, dintre care face parte și d. D. Furtună cu volumul dsale: „*Izvodiri din Bătrâni*”.

Drăcușorii.

— Snoavă.*) —

Un sihastru, oare-când,
Dela munte coborînd
Spre cătuna mărginase,
Plâns de-odată auzi, —
Și la colț de drum găsi
Un copil micuț în fașe.

„Jan te uită!... Vai, ce lume!...
„Asta-i fapta unei mame!...
„Sărăcuțul!... Și-i băiat!...
„Am să-i fiu de azi înainte
„Tată eu!” — și-a zis cuminte
Pusnicul înduioșat.

„Între munți colo, departe
„De plăcerile desarte,
„Am să-l cresc pe placul meu:
Cuvios, cu friu la toate...
„Pusnic sfânt din el voiu scoate,
„Dac'o vrea și Dumnezeu”.

Și făcu așa cum spuse;
Pe băiat în munți îl duse
Și-n coliba sa-l hrăni:
Mai cu fragi de prin pădure,
Mai cu smeură, cu mure, —
De! cu ce putea găsi. —

Pruncul a ajuns flăcău,
Mai înalt ca tatăl său,
Dar din codri nu ieșise!
Și decât p'al său părinte,
Ce-i dădea povește sfinte,
Altă lume nu întâlne.

*) Valenii de Munte, Tip. soc. „Neamul Românesc” 1912, preț. 1.25, pag. 160.

*) Din volumul „Cântece și povești”, București, editura „Minerva”.

Nici nu bănuia că sânt
Și alți oameni pe pământ;
Cât e ziuica mare,
Gândul, inima, mereu
Li erau la Dumnezeu
Și la post și la nechinare.

Nalt așa când îl vedea,
Din ochi pusnicu-l perdeau...
„Vezi?” și-a zis odată în sine,
„Dintr'un copilas găsit,
„Vezi ce om am făurit?...
„Pusnic și mai și ca mine.

„Poftele să nu-l supue,
Pân'azi — ca într'o cetățue —
Tot în munți aci-l ținu...
D'azi încolo?... nu-ai mai pasă,
„Poate și prin târg să iasă,
„Și prin sate'n voia lui.

„Inima-i neprihănită
„Va 'nfurta ori ce ispită;
„Sfânt el este-acum de tot. —
„Spre deplină 'ncredințare,
„Ja să facem o 'ncearcare:
„Măne 'n lume am să-l scot”.

Deci în ziua următoare,
Pe la răsărit de soare,
Pusnic și flăcău, poruiră:
Haide, hai... spre câmp în jos, —
Și-au tot mers, au mers vârtos,
Pân'ce la un târg sosiră.

Ce plăcere pe băiat,
În oraș când au intrat,
Când văzu atâtea case,
Uliți, turnuri ascuțite,
Lume, lucruri felurite!...
Uluit, vrăjit rămase.

— „Tată!... asta ce-o fi oare?...
„Dar aceea?... dar cutare?...”
La tot pasul întreba
Stând din mers, ochi mari făcând;
Iar sihastrul, rînd pe rînd,
Lămuriri la toate-i da.

Printre cei ce furnicau
Forfota prin târg, erau
Și femei și multe fete,
Iacă, tocmai trec vr'o trei,
Sprintene, pe lângă ei,
Cu panglici, cu flori în plete.

El, mirat stă 'n loc și-arată:
— „Dar aceia ce sânt, tată?”
— „Care?” — „Uite aia, na,
„Care poartă 'n plete flori...”
— „He!... aceia-s... **drăcușorii!**...
„Vino 'neoare... nu mai sta!...”

„Hai să ne mișcăm mai iute,
„Că mai sânt p'acie sute,
„Mii de lucruri de privit.
„Decât cele ce în drum
„Întâlnirăm pân'acum.
„Mai frumoase înzecit.”

Băetanu-a ascultat,
Târgu 'ntreg l-au colîndat:
Iar când fu cam spre-afințite:
— „Ei” (bătrînu-a zis) „acuși...
„Stai, gândește-te... Văzuși
„Câte 'n lume și mai câte:

„Cai cu aripi la picioare, —
„Cărți frumoase, dătătoare
„De 'ntepte învățături, —
„Măndre haine, 'ncălțăminte,
„Lumânări, icoane sfinte, —
„Și mîncări și băuturi...”

„Vroiu să-ți cumpăr, ce-mi vei zice...
„Ce vrei tu să-ți iau de-aice?...
„Spune, dragul meu fecior...”
Tânărul la moș privi:
— De! știi, tată, ce-ai vroii?...
„Cumpără-mi... un **drăcușor.**”

P. Dulfu.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

*) Haneș: Alexandru Russo, în „Noua Rev. Rom.” 1900, p. 469.

„TĂRNĂVEANA”

Institut de credit și economii societate pe acții
Sighișoara

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de contabil se escrie concurs sub următoarele condițiuni:

1. R. flectanții au se dovedească absolvirea vreunei școli de specialitate;
  2. Serviciul de până acumași aceea că sunt apti a conduce independent toate afacerile de contabilitate și a încheia bilanțul independent.
  3. Purtarea morală inescapabilă. Ce liberi de miliție vor fi preferiți.
- Acest post în primul an de serviciu se ocupă provizor, ear după serviciu corespunzătoriu de un an, definitiv.

Beneficiara acestui post este:

- I. În primul an de serviciu provizoriu:
    1. Salar anual de K. 1400— plătibil în rate lunare egale anticipative.
    2. Bani de cvartir K. 360—
    3. Tantiema statutară.
  - II. După definitivare:
    1. Salar fundamental K. 1600:—
    2. Bani de cvartir K. 480—
    3. Tantiema statutară.
- Postul este a se ocupa la 1 Iulie a. c.
Directiunea.

Nr. 300.—1912.

Concurs.

Doritorii de a lua în întreprindere facerea iconostasului la biserica greco-catolică din Aiud (Nagy-Enyed), sunt invitați a-și prezenta plan și preliminar referitor la acel iconostas, însoțit de radiul de 10% adică 450 cor. subscrisului curatorat cel mult până în 6 Iuliu 1912 inclusive st. n. Pentru plan și preliminar nu se dă onorar, ci rămân proprietatea concurentului.

Concursele se vor pertracta în ședința curatoratului, ce se va ținea în 12 Iulie 1912 stil n. la 10 ore a. m. în școala gr. cat. din Aiud, la care pot lua parte și concurenții pentru ca eventual să-și poată scări prețul de întreprindere.

Condițiunile concursului se pot vedea în cancelaria oficiului protopope-c Nagy-Enyed, Alsóporod nr. 9, zilnic între orele 8—12 autemeridiane și 2—6 postmeridiane, la cerere se vor trimite în copie gratis.

Aiud, 18 Iunie 1912.

Ioan Maior
protopop,

Augustin Stancel
curator.

VINURI
vechi și noi de vândut.

Adresațivă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, deci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K — 68 litru. Rizling — 70. Roșu — 94. Șiller — 62. Carbenet alb K — 90 litru.

Vin din anul 1911 K—54 și 56 litru. Vinul să expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie. Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Se vinde

dreptul de opțiune la 35 buc. acții „Albina” cu prețul de 85 cor. bucată. Adresa la administrația ziarului „Românul”.

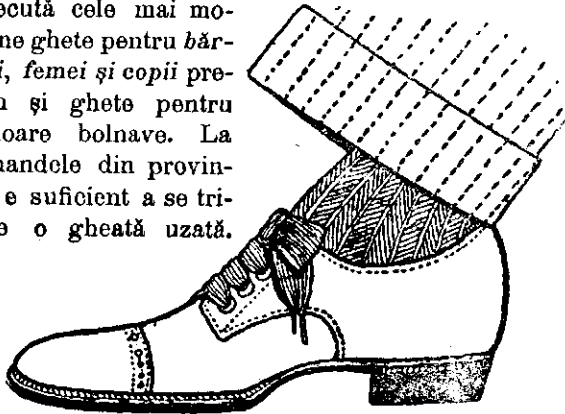
O DAMĂ având praxă în scrisul cu mașina caută post în vre-o cancelarie advocațională sau în alt birou. — Adresa la administrația ziarului.

Albert János

pantofar de primul rang

Oradea-mare-Nagyvárad str. Nagy Sándor 1.

Execută cele mai moderne ghete pentru bărbați, femei și copii precum și ghete pentru picioare bolnave. La comanda din provincie e suficient a se trimite o gheată uzată.

VIRÁG és FARAGÓ

FABRICANT DE ARTICLII pentru INDUSTRIA FERULUI și pentru ECONOMIE
BUDAPESTA, VII., str. Ilka nr. 11. R.

EXECUTĂ OBIECTE DE FER
PENTRU FABRICI, GRAJDURI,
SUPEREDIFICATE ECONOMICE,
FLORĂRII ȘI VERANDE
CU PREȚURILE CELE MAI
CONVENABILE. — LA CERERE
CU PROVOCARE LA ZIARUL
„ROMÂNUL”, TRIMET CATALOG
DE PREȚURI GRATIS și
FRANCO

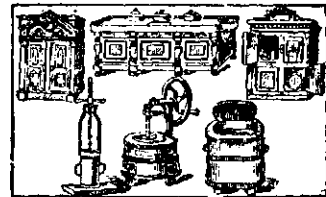
Atelier de croitorie
Ioan Avram,
Bistrița
Strada Iemnelor Nr. 63.
ni casa Dr. Onișor, peste drum de casa comitatului.
P. T.
Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că
mi-am deschis modestul meu
atelier de croitorie
în strada Iemnelor nr. 63, unde l-am mărit și aranjat după cele mai nouă recepțiuni, astfel că acum sunt în plăcuta poziție de-a putea ținea în depozit permanent o cantitate însemnată de ștofe și alți articli de bransă. — Materialul este cel mai bun, prețuri cât se poate de moderate, comanda urgente se efectuează în cel mai scurt timp.

50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.
Budapesta VII., Rákoczy u. nr. 64. Telefon: 106—69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevete și cari se pot desface, expediate spre deplina mulțumire a celor mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulație. despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută reșinate. Apa de gheață se întrebuițează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățit fără a scoate gheață afară.

Să nu se confunde cu alte fabricații.

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit” e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAȚ
A LUI

Csizhegyi Sándor

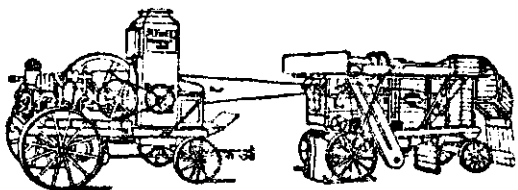
Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se mărese cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Atențiune!

Aducem la cunoștința on. proprietari și economi, că

Pe timpul trieratului

suntem în plăcuta pozițiune de a expedia imediat 2 garnituri cu aburi de trierat de 4 cai putere, 3 garnituri de 6 cai putere și 3 garnituri de 8 cai putere, precum și mai multe garnituri cu benzin de trierat și motoare cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă cele mai favorabile condițiuni de plătire.

Cu stimă:

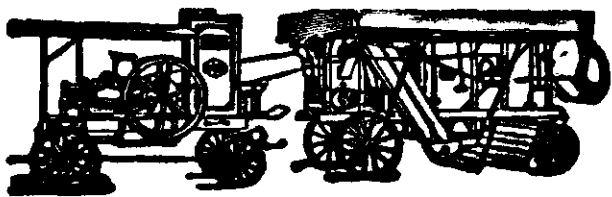
FRĂȚII BURZA

mare magazin de mașinării economice și ferărie, reprezentanții cerc. a fabricii de mașini „Nicolsohn”

ARAD, piața Boros Béni nr. 1.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin, Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cinci fabrici cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

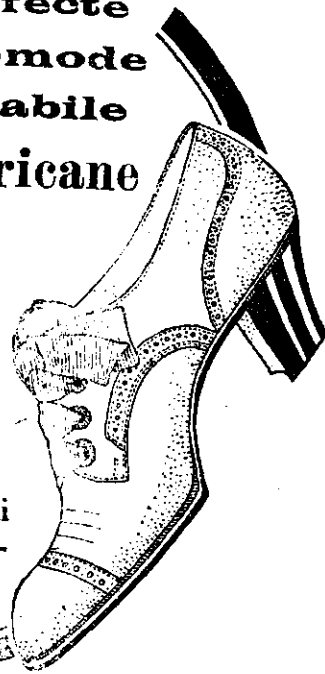
THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

Gesetzlich geschützt.

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

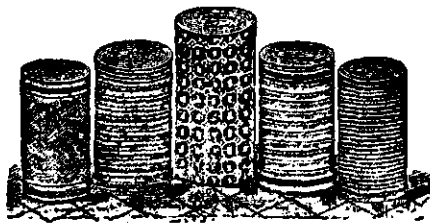
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu serisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

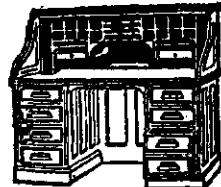
(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

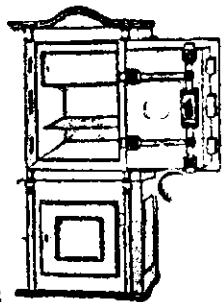
Fabrica budapestană de case de bani

Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orășenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază case de bani, libere contra focului și spargerilor, case pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

Polacsek Henrik,

strungar artistic

Budapesta VII., Nagymezőutca 31.

Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici Lignum-Sanctum, apoi articola pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, dacuri pentru biliard, șahuri, domino, rapentru ziare, în prețuri foarte moderate. Totodată iau în întreprindere totfelul de reparații în bransa mea, în preț mic. Comandele din provincii se execută prompt și solid.

Cine dorește să cumpere
clavire bune, plane sau pianino,
harmoniu de școală sau orgonă

Reparaturl se fac solid și ieftin

să se adreseze cu încredere către

Salonul de clavire F. A. KAUFFMANN
în SIBIIU (Nagyszeben) Gr. Ring nr. 14.

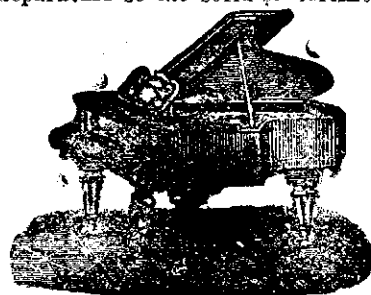
Unicul reprezentant pentru:

Bösendorfer! Calitate cunoscută, atestate dela artiști în broșură sau la dispoziție în orice timp.

Zeitter și Winkelmann! Fabrica de carte de clavire din ducatul de Braunschweig-Lüneburg, (cea mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.

Reinhold! liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școale de muzică membru în comitetul școlii a societății fabricanților de clavire din Viena, Posesorul mai multor medalii.

Frații Stingl! liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

GARANȚIE!

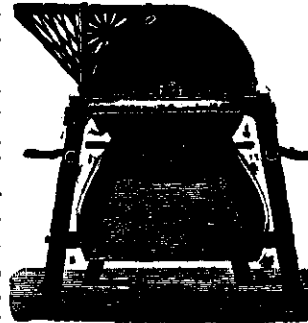
Hegyi János,

măestru lăcătuș de lucruri pentru zidiri și de artă.
Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.

(Casa proprie) Aiud—Nagyenyed, Strada Tövisi-ut.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea be mașini agricole și industriale. La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricații m'am convins în decursul anilor, că sunt neexcepționabile. Rog să se adreseze în ori-ce afacere referitoare la bransa aceasta, — la mine, servind ori și cui cu lămuriri. Țin în depozit și mașini de cusut, cele mai bune fabricații, precum și cumpene, cântare, decimale. — Prețuri ieftine. — Catalog gratuit. Se dau cu garanție și condițiuni de plătire și în rate.

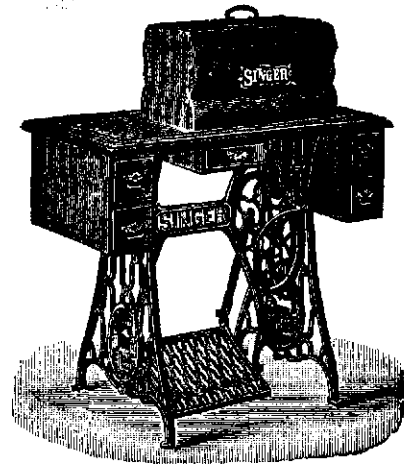
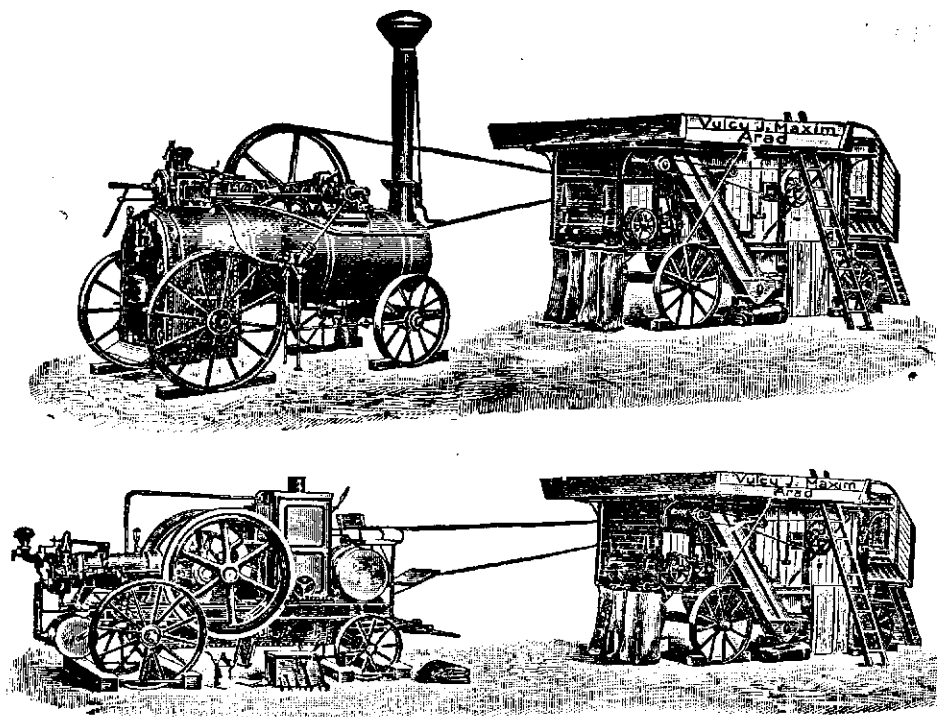

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. publice asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Corate din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincloasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câtiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez.

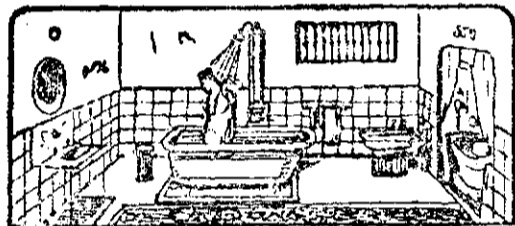

Fabrica nouă de
OROLOGE DE TURN
Sarkadi Zoltán & Comp.
fabricanți de oroloage pentru turnuri în
Nagyvára Damjanics-u. 30.
(Casa proprie)

Recomandă introducerea admirabilelor oroloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căsărmi. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanție mai mulți ani. Repararea oroloagelor de turn se execută cu minuțiozitate.

EDUARD LEXEN,
tinichigiu și antepriază de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lună Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.
Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.**

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — — Engroșiștilor li-se dau rabat
Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

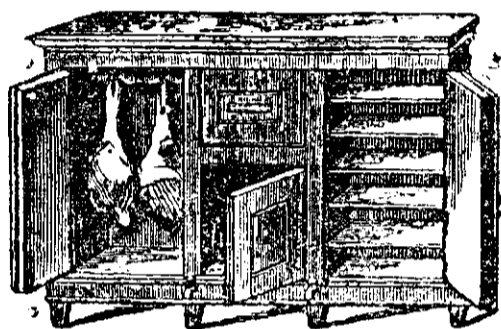
Nr. telefonului 604.

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesorii pentru industria de cojocărie, curelărie și ciobotărie
Nagyszeben, Kleiner Ring 5.

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi Vachè și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru mașină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Pâslă, barchet, pânză, tălpi de pâslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav, de curățit ghețele. Cuie de lemn americane. Calapode pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

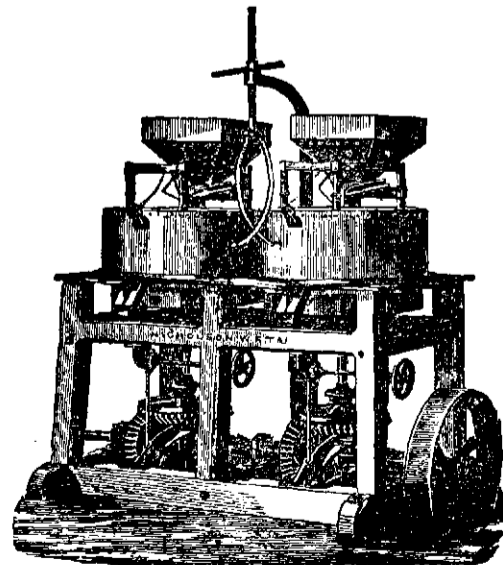
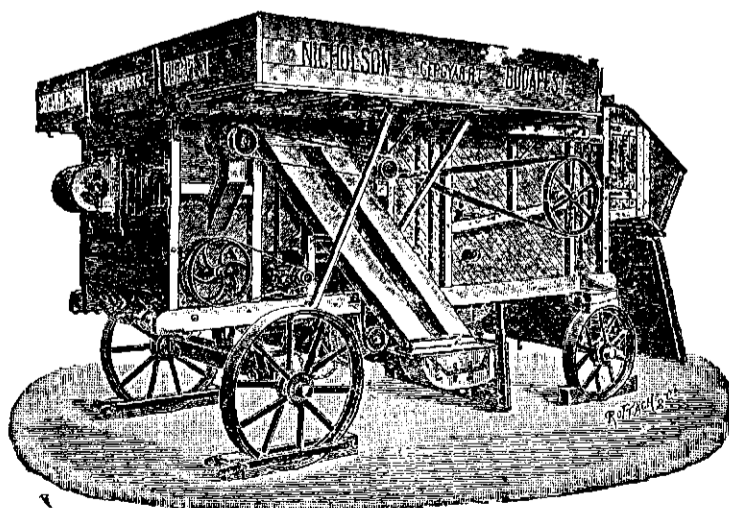
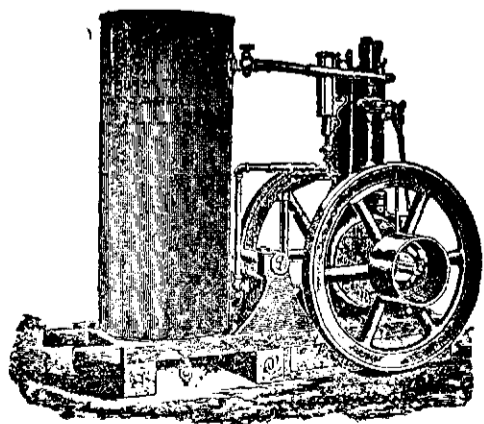
Itzkovits Gerson, Budapesta, IX.,
Strada Tompa No 14.
Dulapuri de gheață la cari e necesară gheață puțină, preparate pentru măsurarea vinului și a berei, conduse la pregătirea berei și pentru scurs, în prețuri moderate și serviciu prompt. Intreprindere de accesorii la fabricarea zodei, sticle de Bohemia, sirup de smeură, lămâi și ananas, alabastru și praf de limonadă ș. a. Comandele se efeptuiesc prompt și cu prețuri convenabile.

Nr. telefonului 604.

FRĂȚII BURZA Cea mai mare firmă românească din Ungaria.
Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.
(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe speșele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.
„Catalog trimitem gratuit“.

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20. — Telefon nrul 502. —

Mare deposit de revizite de scris și cărți literare.

Ilustrate dela balul costumai din Arad, bucata 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto postal;

Guy de Maupassant. Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol Prețul Cor. 2'—.

Almanachul Societății scriitorilor români pe 1912 Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.

A. Vlahuță La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.

Dr. Onisifor Ghibu. Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.

S. Mehedinți, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;

Spiridon Popescu. Zori de Iulie. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto ;

Leon Tolstoi, Război și Pace roman istoric rad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20 ;

Lazăr Șaineanu, Dicționar universal al limbei române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto ;

D. Anghel, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto ;

I. Agârbiceanu, In intuneric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto ;

Caton Theodorian, La masa calicului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;

Virgil Caraiivan, Basme și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto ;

Cincinat Pavelescu, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto ;

C. Collodi, Pățaniile lui Tândărică. (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italienește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto ;

Hai să rîdem! Almanachul revistei „Minerva“ à cor. 1 plus 10 fil. porto ;

Constantin Savu, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50 ;

Teodor Romul Popescu, Din Carpați à cor. 1'50; Prin Turnu Roșu spre România à Cor 1'20.

I. Scarlatescu, Poeme românești : Pentru voce și piano à cor. 5.

A. Bena, Nu m'abandona. Romantă pentru voce și piano à cor. 1'20; Sboar'al nopții negru flutur. Romantă pentru voce și piano à cor. 1'50.

N. Zaharia. Mihai Eminescu. Viața și Opera sa. à Cor. 3 plus 20 fil. porto.

I. Novicow. Emanciparea femeii. Studiu sociologic. Tradus de Bogdan I. Goilav. à Cor. 2 plus 20 fil. porto.

Alexandru Ciura. Foiletoane à Cor. 1'60 plus 20 fil. porto. *Domnia și detronarea lui Cuza Vodă*. à Cor. 0'80 plus 5 fil. porto.

Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor. à 80 fil. plus 5 fil. porto.

C. Negruzzi. Teatru. à Cor. 1'50 plus 10 fil. porto.

Cezar Al. T. Stoika. Fiori de primăvară Poezii à Cor. 1 plus 5 fil. porto.

Al. Ivan Constantinov, Bai-Ganciu sau minunate povești despre un bulgar din zilele noastre à 60 fil. plus 5 fil. porto.

Guy de Maupassant, Petru și Ioan. Trad. de N. N. Beldiceanu à 1 cor. plus 5 f. porto.

Alexandru Davila, Vlaicu Voda, dramă în 5 acte, în versuri à 80 fil. plus 5 porto.

Ion Dragoslav, Povestiri alese à 55 fil. plus 5 porto.

Mihail Kogălniceanu, Iluzii pierdute, schițe à 30 fil. plus 5 porto.

Ivan Turgenieff, Hangiul Faust à 75 fil. plus 5 poro.

Matilde Serao. Mama vitregă à 75 fil. plus 5 porto.

A. Fogazzaro, Dragostea unui rege à 75 fil. plus 5 p.

Iules Payot, Educația voinței 2 cor. Trad. de N. Pandeleu.

Vasile Pop, Iubirea e biruitoare à 2 cor. pl. 20 p.

M. Sadoveanu, Floare ofilită, roman. Ediția II-a à 2 cor. plus 20 fil. porto.

C. Dobrogeanu-Gherea, Neoioabăgia. Studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare à 3.50 cor. plus 30 fil. porto.

Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului 2 cor.

Iosif Popu, Conceptul juridic de națiune — naționalitate în Ungaria à cor. 2 plus 10 fil. porto.

Octav Minar, Cum a iubit Eminescu. Pagini intime. (Amintiri, scrisori și poezii inedite) à 60 fil. pl. 5 p.

Guy de Maupassant. Dolofana. Trad. de A. Mândru à 30 fil. plus 5 porto.

Edgard Allan Poe. Nuvele extraordinare. Trad. de B. Constantinescu à 80 fil. plus 10 porto.

N. V. Gogol, Taras Bulba. Traducere à 55 fil. pl. 5 p.

Rudolf von Gottschall, Trădătorul. Trad. de A. Frunzescu, à 30 fil. plus 5 porto.

Biblioteca Flacăra. Prețul unui număr 80 fil. pl. 5 p.

Nr. 1. Princesa Elena de Racoviță. Furiile amorului

Nr. 2. Memoriile lui Napoleon. Ediția II-a.

Nr. 3. De pe tron la eșafod. Tragicul roman al reginei Maria Antoaneta.

Nr. 4. O dramă sub Napoleon. Conan Doyle.

Nr. 5. Tragedia dela Mayerling. Romanul arhiduce-lui Rudolf și al baronesei Vecera.

Maria Cioban, Doina. (Legendă) à 30 fil. plus 5 p.

Victor Eftimiu. Poemele singurătății à 2 cor. plus 20 fil. porto.

I. C. Apostol. Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română după documente à 60 bani plus 5 b. porto.

T. Popovici prof. de muzică. Carte de cântece pentru școalele primare, gimnazii inferioare. școale reale, civile și preparandii. Partea I. 60 fil., partea II. 1 cor. plus 40 fil. porto.

N. Iorga. Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. Prețul 60 fil. pl. 5 p.

Conan Doyle. Duett. Roman tradus de dr. Victor Onișor à 1.60 cor. plus 10 fil. porto.

Dr. Victor Onișor. Legiuirea țării noastre. Cunoștințe de drept constituțional à 1 cor. plus 5 fil p.

Dimitrie Onciul. Din istoria României à 95 fil. plus 10 fil. porto.

N. Zaharia. Tipuri sociale. Prețul 1.50 cor., ediția de lux 2.50 cor.

Constantin I. A. Nottară. De dincolo de moarte 3 cor. plus 20 fil. porto.

5000 de părechi de ghete primiți gratuit!

Imi socotesc numai prețul muncii; *punerea tălpilor la ghetă pentru bărbați și femei încă se execută cu prețuri foarte ieftine la*

Eberstein Henrik pantofar
LUGOJ-LUGOS (Edificiul bazarului.)

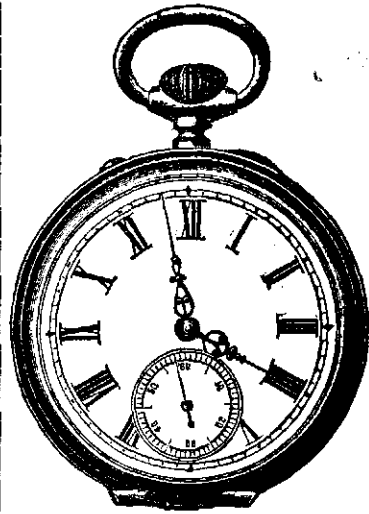
De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în culori închise.

Cele mai bune
oroloage
cele mai solide și cele mai moderne
juvaericeale
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

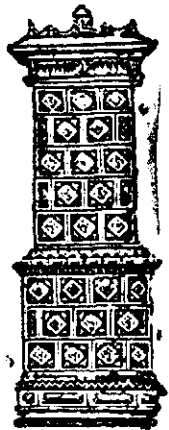
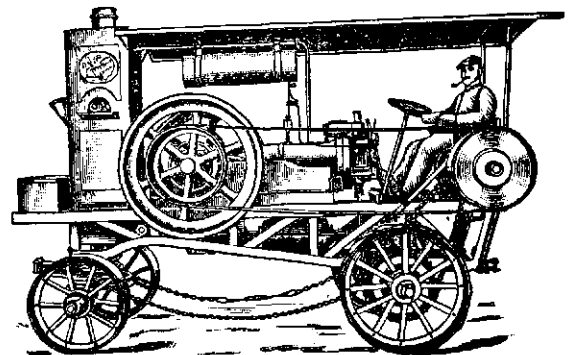
Gleichmann I.

atelier aranjat cu putere electrică

pentru repararea motoarelor și a mașinilor

DEVA, strada Aradului n-rul 7.

Primește spre reparare grabnică și conștiințioasă motoare, mașini cu aburi, mașini de imblătit, precum și totfelul de mașini economice, instalațiuni de pompe pentru vin, bere și fântâni, precum și aranjarea d u nou a conductului de apă. Execută totfelul de lucrări de arhitectură, precum: uși de fier, ferestre de fier, balcoane, gratii, porți, trepte de fier și fiere pentru legatul pereților. Primește spre reparare specială gramofoaane, mașini de scris, biciclete și cumpen. Cu oferte de prețuri servesc la cerere.

Kiss János

fabricant de cuptoare și magazin de
cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu **cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern** și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparaază și clădește **căminuri și vetre de fier**. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

Schwalb Adolf fia Vilmos

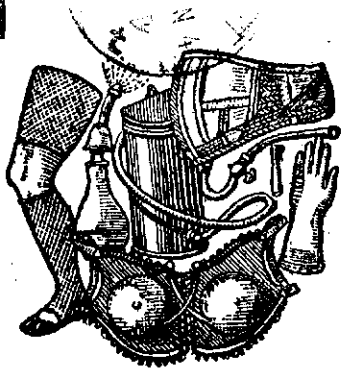
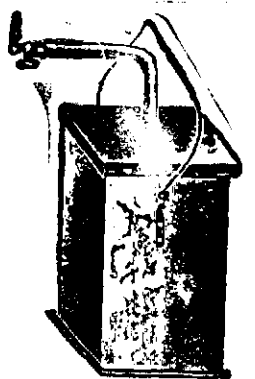
tinichigiu și mier.

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cane pentru olei, lack ori petrolu. facile, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

Corsete artistice pentru corp și ortopedice

se execută cu specialitate și conștiințios după măsură la

Guidó Becsi

bandagist și ortopedist

Sibiu, str. Reisper nr. 7.

Totfelul de suspensorii cu prețurile cele mai ieftine. — Serviciu prompt.

Totfelul de reparări se execută prompt.

In atențiunea economilor!

SACI și ÎNVĂLITOARE
pentru mașini, de calitate
bună și cu prețuri ieftine

se pot procura dela firma

Braun Miksa

ARAD, piața Boros Béni nr. 2. Telefon nr. 594.

Mustre și prospecte se trimit franco.